

רה יטמא. על הודאי מטמא ואינו מטמא על הספק. ת"כ. וגרסה דממעט אם ספק שמא היתה לאיש או שמא נתארסה. אע"ג דמליצין לומר דמוקמינן על החזקה דלא נבעלה לאיש או לא נתארסה בכ"ז אינו מטמא. כנ"ל.

בעמין להחלו. בתו"כ. נהג מנהג כזה הרי הוא חולים יכול יהיו חולים לעולם ת"ל בעמיו בזמן שהיה עמו הרי הוא חולים פירש הרי הוא בקדושתו. פירוש. שמפרש לא יטמא בעל לאשתו הפסולה שמחלתו מכהונה. ולכן אמר שה"ל דהאשה הפסולה מחלתו לעולם וכמו שפסול מחלה לעולם. לכן ת"ל בעמיו. בזמן שהיה עמו הרי הוא חולים דבשעה שהוא דר עמה הוא חולין. פירש ממנה. כמו מדר לגרש אף שעוד לא גרשה יורד ועובר. זה פירשו האמיתי. וכן פירש רבינו בפירוש המשנה פ"ג דסוטה. יעו"ש:

רא יקרהה קרחה בראשם כו'. כתב זה להורות שהמגולח זקן ומקורח ראש כו' אינו ראוי שימש ע"ג מזבח ומחלל עבודה לפ"ז. ואין זה סותר לדברי הגמ' בזבחים י"ז דלמרי. דאינו מחלל עבודה. דאיסורים דקרחה וגלות זקן. ושרט הוי דינו כמטמא למתים וכנושא נשים פסולות. דכל זמן שהם עמו מחלל עבודה [לדעת קל"ה] ואינו עובד ע"ג המזבח וכיון שגורר הוא כשר לעבוד כו'. כן הכא עד שיקבל עליו שלא לעשות עוד זה פסול לעבוד. ויעוין מוס' יבמות פ"ה ד"ה וכלי שהוא פסול. ועיין בזכרות דף פ"ז ודוק. ואל זה כוון הראב"ע כאן יעו"ש ומצין:

והא דכתיב לא יקרהה בה"י והקרי בוא"ז עיין זוה"ק. והנראה דמרתו לרין של התוספתא דמכות ופסקה הרמב"ם. דהקורח קרחה בראש חבירו חייב ג"כ. לכן דרשין הקרי והכתיב ביחד לא יקרהו וכאילו אמר. שלא יקרהו קרחה בראש. היינו אחרים לא יקרהו. וכיו"ב דרש הגמ' שבעות דף ל"ה על קרא דואם לא יגיד כו' ודוק: **קדושים** יהיו כו' ולא יחללו כו' כי את אש ד' לחם אלקיהם הם מקריבים והיו קדש.

אולי מרמו. דכמו דלמרי בפ"ק דמכות. דהמטמא למת מזה סד"א דליפטור מחרת אם נכנס למקדש. כן הו"א. דבמלי דרשות הוא הטומאה מחלל אם שמש בטומאתו אבל אם נטמא למת מזה אימא. דאינו מחלל עבודה. ולעיל כתב לא יטמא בעל בעמיו להחלו והכונה. דאם הוא מטמא למתים הרי הוא חולין וכדנתיא בתו"כ נהג מנהג כזה הרי הוא חולין. לכן אמר כאן דאע"ג דעימא עלמו לאביו וכיו"ב שטומאה

אבל מה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי. יעוין שם פרק שני. לכן אמר יעוזב רשע דרכו. שזה רק דברים חוקים והילך מחלואו להן. רק שגזרה כמו עריות ומאכלת אסורות ע"ז יעוזב דרכו לבד ואיש און. שאין בכל התנ"ך הוא על גזל וחמס וכיו"ב. דברים השמעיים לחמוד אשת רעהו וכיו"ב כזה גם מחשבותיו יעוזב. שנפש המעולה אינו לריך להתאות לזה. ולכן אמר והאונת למותיו. שיכנים תוך לבו. שלא ירהר בהן כלל. ושחרת כל חוקיו שיטמור אבל יתאוו להן. רק ישמור מדר הגזרה ויהיו שכרו יותר גדול: **הפטורה**. אפס כי לא השמר אשמיד ב"י כו' בחרב ימותו כל חטאי עמי כו'. פירוש. כי לא להשמיד ב"י ולא יפול לרור ארץ. הוא הגרוע שבהם. כמו לרור. וכל חטאי עמי ימותו בחרב. כמו שאמרו ירושלמי ריש פרק ד' מיתות ולרשות לא ניתן אלא סוף בלבד. ואמרו בדרק מ"ז. דהרובי ב"ד כיון דבין מקטלי לא הוי מיתתן כפרה עלייהו. אבל הרובי מלכות. כיון דלאו בדין מקטלי. הוי מיתתן כפרה עלייהו. לכן אמר בחרב ימותו כל חטאי עמי היינו בדין המלכות ומיתתן תהא מכפרת. ולכן ביום ההוא אקים סוכת דוד:

אמור

אמור אל הכהנים וכו'. בראב"ע. דקאי על הפרשה הקודמת. לפי שהכהנים שומרי התורה. ומה נאות זה לפי המובא בסנהדרין פ"ד. דבזמן שיש כהן מקריב על המזבח דנין דיני נפשות. ולכן פרשה הקודמת. דבעונשין של עריות מיירי אמור אל הכהנים. דזה דוקא בזמן שכהן מקריב ע"ג המזבח. ופשוט:

כי אם לשאר הקרוב אליו לאמו ולאביו כו'. הקדים אמו לאביו מפני. כי עיקר טעמא דאמו וכל הקרובים הוא מפני. שאם לא יטמא להם הקרוב. לא יתעסק בהם אחרי. וכמו שאמרו ביבמות פרק האשה רבה דף פ"ט. דמהאי טעמא מטמא בעל לאשתו קטנה. יעו"ש. ולכן קרי להו בפרק הישן דף כ"ה מתי מזה. יעו"ש. ומן הדין הבעל חייב בקבורתה. ואע"ג שהוא מדברי סופרים. מ"מ כן הדין והמנהג. ובפרט שהבעל יורשה מחיוז בקבורתה מן התורה. ולכן אמר לאמו אעפ"י שאביו קיים. וא"כ סד"א דיש לה קוברין. היינו אביו לא יטמא הבן. קמ"ל. דאעפ"כ מטמא הבן לאמו. ומשום הקדים לאמו קודם לאביו. אבל בכה"ג אמר לאביו קודם לאמו. שאעפ"י שאביו אינו קיים ואפ"ה אינו מטמא לאמו. ודוק:

משך

אמור

חכמה

בכהן כו' אם לא מחל ע"ז. ועיין ט"ז ומג"א. והנה מיומיו ה' עבדים פ"ג והגרי"א כתב על זה דלא כרמב"ם בשה"מ ז"ל במ"ע ל"ב שזינו לכבד זרע אהרן לפארת ולנשאס כו' ואפילו ימאנו לא נשמע מהם זה כולו הגדולה לאל יתעלה כו' והוא אמרו כו' וקדשתו כי את לחם אלקיך כו' ובא הפירוש וקדשתו לכל דבר וכו' ולשון ספרא וקדשתו בע"כ לומר כי זה נלטויו בו ואינו בבחירת הכהן כו' ע"כ. והביאו האחרונים ראיות ע"ז. ולדעתם הך וקדשתו דפניו היינו שאסור באיסורי כהונה ואם רוצה לישא אנו מלוין ע"ז. אולם דברי רבינו מפורשים בתוספתא סנהדרין פ"ג גבי כהן גדול ואם רצה לרחוץ עם אחרים הרשות בידו ר"א אף אם רצה לרחוץ עם אחרים אין שומעין לו משום שנאמר וקדשתו בע"כ הרי מפורש. דאין בידו למחול קדשתו וכמוש"כ רבינו. **ואם** תשאל מדוע פסק רבינו תמן. דאם רצה לרחוץ עם אחרים הרשות בידו כרבנן דר"י. זה לאו מידה אטו רבנן פליגי עליה דר"י בהך וקדשתו בע"כ. רק בכהן גדול בתוספות קדושה שמהני בו שזה אינו בכלל וקדשתו רק מדרש והכהן הגדול מאחזי ויתר הפרשה ע"ז סביר שיוכל למחול. אבל במה שכהן הדיוט קדוש יותר מזה לא מלי מחיל ור"י סביר דגם במה שכה"ג קדוש יותר מכהן הדיוט לא מלי למחול על קדשתו ואפילו לרחוץ עם כהנים הדיוטים אינו רשאי.

ונראה דר"י סבר דלפינין קדושת כה"ג מקדושת הדיוט ואולי בשעת ר' ישמעאל בבוריות י"ב דלא לריך קרא. שכה"ג מוזהר על הבחולה כשהוא בעל מוס' דליף מכהן הדיוט דכתיב ביה והיו קדש. אף כשהן בעלי מומין. כדאמר בתו"כ ומייתי לה בסנהדרין כ"א. יעו"ש. וחכמים ס"ל כרע"ק בבוריות שם. דלריך קרא כשהוא בע"מ ולא יליף מקדושת כה"ד. ודו"ק. וכן המפרש בנדרים וליטול מנה יפה בלחם הפנים פירש דעל כהן גדול קאי.

וזה ברור וכמו שכתב הט"ז. דכהן שילק מים לר"ת זו היא קדשתו וקו"ח אם כמות רבו בטלה קדושה כ"ש בחייו של רבינו יעקב. ואותו תלמיד שהקשה אולי לא הרגיש לזה. ור"ת לא רצה ליטול גדולה לעלמו. ובדואי דב"ד מלי למכור אותו בנגבתו לשלם לבעה"ב ובמכרוהו ב"ד רבו מותר לו שפחה לשמואל (ואיך שיך מחילה). וכ"ז ברור בס"ד ודו"ק. וכן עשה רב שמן ב"א שהי' כהן לר' יוחנן שבת ס"א וכן אבימי כהן לר' יוסף בפרק חבית קמ"ז יעו"ש: **קדוש** יהיה לך כי קדוש כו'. לפי מה שפירשו

בעל

סומאחא אליהם מלוה. ככ"ז אם עבד בטומאתו מחלל עבודה. וזה ולא יחללו כי את כו' והיו קדש אף באופן שהוא קדוש. שלא נעשה חולין. והוא שטימא עלמו לחמי מלוה. ועיין תו"כ ובפ"ב דזבחים. וזה שאף שהוא לא נעשה חולין ע"י טומאה זו מחלל אם עבד. ודוק.

אשה זונה. הנה כאן המכוון על האשות שיקחו להם לנשים. לכן לא ממעט קטנה. אמנם אמר ואשה גרושה ולא גרושה לבד מרמז על חלולה. היינו שגם איכא גם בקטנה ובפרט בגרושה מארוסין. אי"כ לא יקח ע"י קדוש אביה. אבל לחלילה הלא אינה חוללת עד שתביא שתי שערות והיא גדולה לא קטנה גם כן אסורה לכהן. וזה ואשה דבר שדוקא באשה וזה חלולה דמרבה בתו"כ. ולמה דמרבה בגמ' מלא יקחו יתירא. דהנשים מוזהרות א"ש. דזה דוקא בגדולה. דקטנה לאו בת אהרה הויה. ודוק היטב: **גרושה** מאישה. בתו"כ פ"א פס' ט' אין לי אלא גרושה חלולה מנין ודין הוא ומה אם גרושה כו' לזה תוכיח שהיא אסורה לחזור לחולץ וכשרה לכהונה. כל משכיל יתבונן. דהך ברייתא סברא כר' יוחנן דאין החולץ חייב כרת על הלה. דלריש לקיש. יבמות יו"ד. דחייב כרת והוא אשת אחיו שמת (עיין ירושלמי) ופקע זיקה למפריע. וכמי שלא נפלה לפניו ליבוס דמיה. אי"כ אין זו ענין גירושין כללי. רק לר' יוחנן דאיסור אשת אחיו פקע בחליטת חברתה. רק איסור לאו איכא שפיר דמיה לגירושין. ועיין יבמות מ' ע"ב הך דשמואל ודוק.

שם בתו"כ. יכול אף הלה תהא כחלולה ופסולה מן הכהונה ת"ל ואשה גרושה מאישה שגרופיה ביד אישה ולא שגרופיה ביד אשה. פירוש פשוט. דלכן נקט מאישה. להורות שהגט לא תלוי רק בבעל [וזלתי] שאינו לריך דעתה לא כן בחליטה תלוי בדעת שניהם ועד שיכנו שניהם. אי"כ הרי גרושי הלה תלוי ברטון האשה. היינו הלה ודו"ק. והגמרא מסיק בכמה דוכתי. דחלולה דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. מימ' מסתברא לעגיד. דלר' עקיבא דסבר ביבמות מ"ד דאחות חלולה הוה הולד ממזר והכתוב קראה ביהו והוה כאשתו שנתגרשה אפשר דהוה דאורייתא ואתגרבי מיניה. ובזה א"ש סתימת הך משניות טובא דנקיט גרושה וחלולה לכהן הדיוט. וכולהו סתמאי אליבא דרע"ק. ועיין חידושי לסוטה בשומרת יבם שזנחה ודו"ק. אחרי זמן כביר דפס' תוס' ישיגים ליבמות ראייה שהעירו בזה ושמחת ת"ל: **וקדשתו**. בשו"ע סימן קכ"ח יעו"ש. אסור להשתמש

יאלה לשרפה שפיר אמר ר' שמעון במשנה פ' הנשרפין אילו לא היתה שרפה חמורה לא ניתנה לבת כהן שזנתה. ויעוין רש"י דף נ"ז ד"ה קסברי רבנן כו' דכמו דנשואה יאלה להחמיר בן ארוסה. ודוק. ויעוין שם דף פ"ד ר"ש ואלבז דרע"ק וברש"י שם. והמעוין: כסוגיא דגמ' יראה כי זה נכון:

אביהו הוא מחללת היא ולא זוממיה. פירוש כיון שחשה התורה לכבוד אביה אי"כ כשנזדממו עדי' ולא זנתה אם ישורפו יתפרסם יותר הקלון שהעידו שזנתה ויעורר השם רע' ויתחלל כבוד אביה. לכן מיתחס בחנק. שלא יתפרסם. שעל בת כהן העידו. ודוק. **את** אביה הי' מחללת. מקדושת אביה היא מתחלל. פירוש המכוון כאילו הי' כתוב מתחללת. אבל העירוש שהקדושה שיש לה מאביה היא מחללת. עשתה זה חול ומחולל והואי' כאילו אינה בת כהן. דאביה הוי' לנחלה. רק הקדושה שיש לה אבדה. וזה מה שבת כהן אכלה בתרומה וזונה לא אכלה בתרומה. דהוי' כחללה מתרומה וכזונה. וכמה כרכורים כרכרו בתוס' יבמות דף מ"ד ודף ל"ה מנא לן דזונה מפסל בתרומה. ויעוין רש"י דף ס"ח ע"ב. ולפי התרגום הוא מפורש.

ויתכן דבזה פליגי ר' מאיר וחכמים בתרומות. דהנבעלת לפסולים סבר דמיתתה בחנק ומשלמת קרן וחומש. דמפרש בהתרגום. וכיון דכבר נתחללה בבית פסולי. תו אינה חייבת שרפה. וחכמים סברי כהנא דדריש אם הי' אבי' כו' ארור שזה ילד כו' שהאב אינו מכובד. ואי"כ דכל פעם היא מזוה אה אביה כיון שלא שבה מרשעתה. דאם שבה בחשובה הלא אין לבזות אביה. לכן סברי דמיתתה בשרפה. ויעוין סנהדרין ג"א ודלא כר"מ. ודוק. ולפי' הגירסא שם כ"ב כי הא דתני ר' ירמיה כפי מה שהוא בר"מ ובפי' ר"ח ולא ר"מ. ואכמ"ל:

לאביו בזמן שהוא שלם לא בזמן שהוא חסר. ניזיר דף מ"ג ע"ב. מהיכן משמע ועוד דהוי' לאמו כשהיא שלמה כו'. ונראה דכלל מקום כתוב ותפשו בו אביו ואמו וכן מקלל אביו ואמו. ומכה אביו ואמו וכאן כתוב לאמו ולאביו כו' יטמא. דאם כתוב לאמו ואביו הוי' משמע' דרק לשניהם ביחד יטמא. לא כשמת אחד מהם. וזה ניחא כאן. אולם בכה"ג הלא היה צריך לכתוב לאביו ואמו לא יטמא. דאף לשניהם אינו מטמא. ולכן דריש דלאביו לבדו ולאמו לבדה יטמא כהן הדיוט. אבל אם נתרסקו איבריהם ומעורבים אביו ואמו. אף שכן אביו ואמו כיון שכל אחד אינו שלם באיבריו אינו מטמא גם כהן

בעל כרחו דפנו שמכריחין אותו לגרשה את האשה הפסולה אליו. א"ש דמרמז דין המשנה הנשוא נשים בעצירה פסול עד שדירנה הנאה. ותני עלה נזיר ועובד יורד ומגרש. וזה שאמר וקדשתו. שתכריחו שיגרשה וידור הנאה. כי את לחם כו' הוא מקריב בזה. הגם כי קדוש יהיה לך. שעדיין לא גרשה רק שאתה בטוח שלאחר העבודה יגרשנה ויהיה קדוש. כי קדוש. מפני מה אינו צריך לגרש משני שאינו מחלל עבודה אף אם עבד ויש לו אשה פסולה ולא יגרשנה. רק שלכופו צריך להרחיקו מעבודת כהונה. והוא אחד מדרכי הכפיות הגדולים. שלא תניח אותו לעבוד ולהיות כהן ותרחקו מכל כהונתו. אבל לא חלל אם עבד וכמוס"כ רבינו פי' מציאת מקדש אינו עובד כו' כדי שלא יוסף לחטוא כו' ואם עבד ועבד כו' לא חלל עבודה. עכ"ל. ודוק:

ובת איש כהן כו'. הנה לפי המבואר בירושלמי סוף פרק יש מותרות. דהנך תרי ובת כהן דנתיב כי תהיה לאיש זר ונתיב כי תהיה אלמנה וגרשה כו' פירושן מלמדת דכהן הוא הנשואה לכהן. שאוכלת בשביל בנה וכשניסת לא תאכל תרומה ואם זרע אין לה שבה לאכול בשביל בנה. ובישראלית הנשואה לכהן. לזה אמר כאן ובת איש כהן. להורות. דהישראלית הנשואה לכהן אם זנתה לא תשרף. ודוק. או ירמוז. דאם בת הכהנים כמו אלעזר ואיתמר. שנכנסו באמלט שנותיהם. וזה איש כהן. שנכתב ג"כ הדין הזה נוהג:

ובת כהן כו'. סנהדרין ג"א בעברה והיא ארוסה הכתוב מדבר כו' כשהוליא הכתוב כו' לסקילה ארוסה ולא נשואה כו' ארוסה ולא נשואה כו' דברי ר' ישמעאל. נראה לנו. דר' ישמעאל מגזירה שיה יליף. טעמא דר' ישמעאל הוי' כרבנן דסקילה חמורה משרפה. והא דסקילה תורה בארוסה בת כהן יותר מארוסה בת ישראל הוא טעמו. דחזיין לענין פתח בית אביה דראו גדולים שגדלתם כדמפרש בבב"תא דכתובות מ"ה. כן משום זה אמרה תורה שבת כהן. שאביה היא מחללת אמרה תורה בשרפה. להודיע קלון האב. שלא שמר בתו מזנות כשהיא ברשותו. לכן נתנה תורה מיתה קלה ולא סקילה. שבסקילה אינו נודע שמשום זנות חייבת היא מיתה. דהא איכא כשוק דמזוי' בגיס (שם ס"ז) ומסית. וחלול שבת. ומקלל אביו ואמו. אבל שרפה נודע לכל שזנתה. שכל הנשרפין בחורה רק דחייבת משום זנות. לכן ע"י שרפה איכא חלול טפי לאביה. דנודע לכל שזנתה ואביה מחללת. אולם לרע"ק דסברי דנשואה בת כהן ובוגרת ארוסה

משך

אמר

חכמה

היו פורע ופורע. וזה שאמר ביצמות דף ע"ג ולקד תנא דפליג עליה דריש דאמר במזרע מוחלט כו' וזה רע"ק דילן דילקף והוא והוא. וזה נכון.

בתורת כהנים לא מה ת"ל גרושה הייתי אומר כהן הדיוט שמוחר באלמנה אסור בגרושה כ"ג שאסור באלמנה היו דין שאסור בגרושה. ובבביתא בגמ' גרסינן השתא כהן הדיוט אסור כ"ג מבטי ולא מייתי הקו"ח מאלמנה. ועמדו ע"ז המחברים. ולפי מה שנתבאר באור שמה ה' כלי המקדש. דאם אבנט של כ"ג ואבנט של כהן הדיוט שוים ששניהן של כלאים אז הכהן גדול הוא כהן הדיוט גם כן והוא נוסף שהוא כהן גדול גם כן. אבל ר' יודא דסתם הפרא כותי סברי דאבנט של כהן הדיוט בשאר השנה הוי של בון ושל כ"ג הוי של כלאים היו כהן הדיוט בשעה שהוא כ"ג לכן לריך לרזן בקו"ח מאלמנה: יע"ש ותבין היטב:

תו"כ אלמנה וגרושה גרושה מה ת"ל כו' גרושה שהיא אסורה לכהן הדיוט יהא זרעו ממנה ממזר. פירוש דהוי אמינא דגרע מחייבי לאוין דלשיטת רבינו משה לא לקי בכל חייבי לאוין בביאה בלא קדושין לחודא ובכהן גדול דלקי אם בעל אותה ולא קדש משום לא יחלל ה"א דגם ממזר הוא עושה לכן קמ"ל דרק חללים עושה. וזה כדעת ההמ"ג בזה דכהן גדול לוקה אכולהו בביאה לבד יע"ש:

א"ש מזרעך לדורותם אשר יהיה בו מוס לא יקרב להקריב כו'. כי כל איש אשר בו מוס לא יקרב. לכאורה הוא טעם. ועיין רש"י ו"ב. והנראה דענין הקרבות הוא מחלק החוקים אשר אין השכל והעיון מורה ע"ז. ולכן לא נאמר שום שם רק הוי"ה שלא ליתן פ"פ למינים וכמבואר בתו"כ ריש ויקרא וא"כ יש לחוש שמה יהיה הכהן העובד לבו תוהא עליו ולא יהיה מודה בעבודה או מסתפק. אשר ע"ז הוסיפה תורה לעבדו בכל לבבכם כמו שאמרו בספרי וזה לא יאות. שהוא יהיה המכפר והעובד. כיון שאינו מודה בה ועבודתו פסולה כמו שפרש"י ריש פסחים ד"ה שחן פסול. ולגלות ע"ז נביא זה לא יאות למעלה הש"ת וכמו שאמרו וכי דיליטורין אני אלל עכן. לכן היה מהתחבולה האלקית. שבע"מ פסול להקרבה. אף אם הוא כשר שבכשרים ולדיק בלדיקים והמוס בו הוא גזרה מהש"ת מטעם הכמוס אללו. לכן אם יהיה כהן מי שאינו מודה בעבודה או לבו תוהא עליו. יהיה בע"מ ויפיר המוס בו. ויבדל משירת מזבח ד' ולא יהיה

כהן הדיוט. לזה אמר. דכהן גדול אף כשאביו שלם ואמו שלמה והמה כל אחד בפני עצמו לא יטמא וזה לאביו ולאמו. שהן כל אחד בפני עצמו. ודוק: **ומן** המקדש לא ילא ולא יחלל את מקדש אלקיו. לפי הפשט מקדש אלקיו הוא כנוי לקדושתו קדושת כהונה. וזה שאמר כי נזר שחן כו'. וכיו"ב דריש ר' מאיר במשנה מקדושתו לא ילא. ולפי הירושלמי כוון. שאף אם ילא לא יחלל את עצמו. שכהן שעבר על ל"ת מחזירין אותו לכהונה גדולה. שקדושתו קיימת. עיין ירושלמי פ' כ"ג בסנהדרין ודוק: **והוא** אשה בבטוליה יקח. בהוריות דף ב' בעי כו' משיח שנטרע מהו באלמנה מידתי דחי או מיפטר פטור יתיב רב פפא כו'. תניא אין לי אלא שעבר מחמת קרוי מחמת מומין מנין ת"ל והוא ע"כ. ותמוה למה בעי אם נטרע דוקא ולא אם נעשה בעל מוס. ועוד פירוש מידתי דחיוכו' לפי רש"י תמוה. ותו איך יליף מזהו לרבות. טפי משמע למעט. ותו מה דבר חכמה ראה בו. אולם פירוש עמוק עפ"י איזה הלכות. תניא בתו"כ מכילתא דגנטיס סימן קנ"ב והלכות אשר בו הנגע אעפ"י שהוא כה"ג לפי שנאמר ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרוס יכול אעפ"י שהוא ממוגע כו'. וכן כתב רמב"ם שפעה דומה ל"ת [ולכאורה ל"ע הא איכא ל"ת ועשה דוקדשתו כי את לחם אלקין. אך עיין תוספות ד"מ כ"ט ע"ב ועוד בימי חלוטו אינו קדוש. וכמו שכתב רמב"ם גבי גזיר כיון דאינו עולה יע"ש]. וזהו דבעי כיון דליכא גביה לאו דפריעה ופרימה מי אמרינן דמדחת דחיא עשה לל"ת. הא לשאר דברים מוזהר כה"ג. ודוקא פריעה ופרימה נדחה מטעם דהלכות אשר בו יהיה הנגע ראשו יפרע כו' או מיפטר פטור מכל דיני כהונה גדולה והוא כהדיוט לכל דבר. וא"כ האיבעי דוקא על נטרע. ופשיט דפירוש דהך ברייתא עפ"י מה דאמרינן. בתו"כ פסקא ע' איש איש מזרע אהרן והוא לרוע אין לי אלא מזרע אהרן עליו [פירוש כה"ג] מנין ת"ל והוא וקאי והוא לרוע על כה"ג. וא"כ שפיר יליף מגז"ש והוא אשה בבטוליה יקח מוזהר לרוע או זכר דשניהם מדברין בכה"ג והוא כאילו קאמר אעפ"י שהוא לרוע. בכ"ז אשה בבטוליה יקח ומיניה יליף לעבר מחמת מומין. וממלא מוכחא דמזרע בכ"ז הוי כה"ג. ומחמת שהבין עומק הדברים נשקיה כו' ודוק. ומופלג אחד אמר שעפ"י זה מוכרח דהך לרוע או זכר במוחלט הכתוב מדברי דאמרינן והוא אעפ"י שהוא לרוע ופורע ופורע. בכ"ז אשה בבטוליה יקח. שהוא כה"ג לכל הדברים. אבל מוכרח

משך

אמר

חכמה

קי 219

אשר בו מוס לא יקרב גם במושב שרים והקריבהו לפחתך, לכן גם בצמה אסור:

וְאֵל יחללו את שם קדשי אשר הם מקדישים לי אני ד'. הלשון הפוך, ועיין רש"י ולכן הוא מורה לנו שטמא הותר לעבוד בלבוש באופן שאי אפשר להעשות בטמאה או חס הלבד הם טמאי מתים. וזה שאמרו השוכן אחס בתוך טומאותם אפילו כשהן טמאים שכנה ביניהם, ולכן אמר לא יחללו שם קדשי באופן שהם מקדישים לי פירוש הבני ישראל מקדישים לי שאלם הם בזהרה והשם שורה עליהם בטמאה הקודש אז לא יחללו, ואם הם בטומאה והשם שורה עליהם בתוך טומאותם, אז מותרים לעבוד בטומאה, שהם סבת קדושת הש"ת בבית שכינתו. בית המקדש, ובאופן אשר הם מקדישים את השם, כן בזה האופן מותרים בני אהרן להשמר בקדושים לגשת, בינה זה:

ובתו"כ, ר' יהודה אומר נאמר כאן אני ד' ולמטה אני ד' מה כו' מברית אף אני ד' כו' מכרית. פירוש דהבא כתיבא מקדשי בני ישראל למעט קדשי עו"ג, ולא ידענא למעט רק מטמא ששימש דזה עיקר דמייירי ביה דך קרא דיוגורו, כדאמר בסנהדרין פ"ג ומנא לן למעט מנותרי, ע"ז אמר קודם מנין שמדבר בזמן כו' (כגירסת הק"א הנכונה) ויליף חלול חלול, דמייירי במידי דכרת היינו זמן ומייירי נמי במידי דמחייב עליה מיתה, היינו טמא ששימש, וג"כ בפיגול דהרלאה, דהא דכתיבא לא ירלה היינו בפיגול וכדתקן לעיל בתו"כ זו פרשתא ח' והגמ' זבחים מיייתי לה, וזה דקאמר, דהך קרא דיוגורו מייירי בכולהו תלתא מילי נותר מה חלול שנאמר להלן בזמן, טמא ששימש מה חלול שנאמר במיתה, פיגול ומה חלול שנאמר להלן הרלאה, ועל זה קאמר ר' יהודה, דזה אמת, דעיקר קרא משמעו בטמא ששימש דבמיתה, אולם ילפינן, דמייירי גם בנותר וממעט בו קדשי עו"ג, היינו דכתיב אני ד' וילפינן דמייירי ג"כ בנותר דמחייב עליה כרת [ולא מגזיש דחלול נפקל]. אבל אין לפרש דר' יהודה יסבור, דטמא ששימש בכרת, דהא לעיל סוף פרשתא ג' יליף ר' יהודה דבע"מ ששימש במיתה חלול חלול ופירשה הגמ' בסנהדרין (והביאה הק"א), דיליף מטמא ששימש דבמיתה, ודוק:

איש איש מורע אהרן והוא לרובע או זב, למיד בפרק הערל דבמזורע מוחלט וזב בעל ג' ראיות ומחוסר כפרה הוא, נראה דכתוב קרא על זרע אהרן שאע"ג שהכהן מקריב הקרבן ומולו לאוכלו

יהיה גלויה עליו תרמית לבבו, כי כל איש אשר מוס בו, אף שהוא לדיק וחסיד ונולד כן ממעי אמו ג"כ לא יקריב, אף שדאי המוס שטולד בו אינו לסבת זרע לבבו, כי לדיק ורשע לא אחר, והוא שאמר איש מזרעך אשר יהיה בו מוס לא יקריב, וזה אינו גלוי על זרע לבבו, כי כל איש אשר בו מוס לא יקריב, אף שהמוס בו מתחילת ברייתו, ולכן חסר מלת יהיה כאן, שמורה שהוא איש מומי, והוא לדיק וחסיד ג"כ לא יקריב, וא"כ לא יודע לאיש ממה שידע היודע החטולמות יתבדר, ועיין סנהדרין י"א כמה מעשיות במדה זו, שלא לפרסם החוטא ולעשות תחבולה שלא יודע ממנו, ובה איש מה דאמר בתו"כ אין לי אלא חס ונעשה בע"מ נולד בע"מ ממעי אמו מנין, שזה נגד המושכל, שהמושכל נוטה יותר לפסול בע"מ ממעי אמו וכמו דאמר בתו"כ פרשה זו סימן פ"ד נולד בע"מ ממעי אמו מנין שאוכל בחלוקה קדשים כו' ולפ"ז איש דסדיא שחששה התורה שמא הוא תוהא לבו בטמאה, אבל נולד בע"מ ממעי אמו לא יתכן זה קמ"ל, ונכון, ודוק:

ובתו"כ אשר יהיה בו מוס אין לי אלא שלא יהיה בו מוס לאחר הדיבור, כזיבה וכנגעים היה בו מוס לפני הדיבור, מנין ת"ל אשר בו מוס (פסוק י"ח) [משמע שעכשיו בשעת הדיבור יש בו מוס] אין לי אלא שטולד חמים ונעשה בע"מ נולד בע"מ ממעי אמו מנין ת"ל אשר יהיה בו מוס, זה ט"ס ולי"ל כך ת"ל כל איש אשר בו מוס מורע אהרן הכהן, ופירוש דמילדותו, היינו חיבך מורע אהרן ניכר המוס בו, ובפסקא ה' אשר מוס בו פרט לאותו ואת בנו כו' ט"ס ולי"ל מוס בו וזהו מפסוק ב"א, ואח"כ דריש קרא כי מוס בו פרט לשעבר מומו מפסוק כ"ג, ובפסקא ה' דריש כי כל איש אשר בו מוס מפסוק י"ח על אהרן עלמו וזהו כל קמא, ומכל דפסוק כ"א כל איש אשר בו מוס דריש על בעל מוס עובר, והיינו תרי כל דכתיבי, ועיין בכ"ז באדרת אליהו להגר"א ז"ל ודוק: **וידבר** משה אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל, כתב ראב"ע יתכן, כי בא להזהיר, שגם בני ישראל השוחטין שלמיהן לא יהיו בעלי מומים לולא דברי הקבלה, ובאמת משנה ערוכה כל הפסולים ששחטו שחיטתן כשרה, אולם לענ"ד נראה עפ"י מה דאמרו סוף זבחים דאין כהונה בצמה ומומין פסולים בצמה, ועיין ריש פ"ב דף ע"ו, דבעלי מומין פסולים לעבודה בצמה, וע"ז שפיר לזה אל בני ישראל, וכן מורה קרא דמדבר על ההקדשה, דבצמה לא יקריבו בעלי מומין ישראלים, ודוק, והקטע, דכל

משך

אמור

חכמה

לאוכלו דכתיב המקריב יאכלנה ומקלחת מלואה שהמקריב יאכלנה (תוס' פרק החולץ דף מ'). לא אביל עד דמייתי כפרתו. אך ניחוי איך הקריב והלא הוא לרוע או זו וטומאה היוצאת מגופו לא אישחראי בלבוזי וז"ל שהקריב בלבוז כשהוא מחוסר כפורים ומחוסר דבז ומלורע לאו כוז דמי והוי בטומאת מגע דהותרה בלבוז. וזוה פליגי תנאי זבחים י"ז. יעו"ש ודו"ק. ולפי פשוטו יתכן דהכונה איש איש מזרע אהרן היינו בדבר דשייך לזרע אהרן בקדשי מקדש אינו נאכל עד אשר יטהר בקרבנותיו דמחוסר כפורים אינו אוכל אבל בדבר דאינו שייך לזרע אהרן כמו פסח שאין לכהן כלום משכחת דמחוסר כפורים אוכל בהן. וזה בפסח הבא בטומאה דמחוסר כפורים דבז לאו כוז דמי ואוכל בטומאה אבל בשאר קרבנות לבזי כמו שתי הלחם וכזבים ולחם הפנים דנאכלין לכהנים אינן נאכלים בטומאה ומחוסר כפורים אסור בהן לאכול ודוק: **ובתויב** אין לי אלא זרע אהרן אהרן עצמו מנין ת"ל והוא לרוע או זו. פירוש והוא קאי עליו. עיין ק"א. ולפ"ז ל"ע על הא דפריך בירושלמי הוריות פ"ב הל' ו' ר' יוחנן שאל מעשה לא יטמא בלרעת שאינו ראוי לבוא לידי דלות וכן דלי דלות דהא קרא מפורש דאהרן נטמא בלרעת. ול"ע. ואלו דמסתפינא אמינאי דט"ס נפל בירושלמי וז"ל לא יטהר בלרעת. פירוש. שהגלחת ולפרים ודאי מביא. רק דינו דיוס השמיני היינו הבאת כפרה אינו מביא. ודו"ק. ועיין בחידושי סוף מנחות בלקוטים:

אשר יטמא לו. וכו'. בתויב'לו לרבות בולע נבלת עוף טהור. הק"א נתחכם בזה. יעו"ש. אך לא דמי תמן כתיב אשר תגע בנבלת כו' ולכך ממעט בולע עוף טהור. לא כן הבא לא כתיבא נבלת רק ברמז. אולם לענ"ד פשיטא דכל הטמאות חוליות מטמאין אדם וכלים וכן יכול לטמאות אלפים אנשים בזה אחר זה. היינו אם נגע כולם. לא כן נבלת עוף טהור. שאינו מטמא רק אדם ודוקא האוכלו. וזה שאמר לו. טומאה שהיא רק לו. זהו בולע נבלת עוף טהור. ודו"ק. **ויתכן** להיות פירוש התויב' לעיל בה לרבות הבולע נבלת עוף טהור. היינו כעין גז"ש בה בה דכתיבא גבי נבלת העוף לא יאכל לטמאה בה. וזוה תמלא בסנהדרין דף ל' ע"א בה זו מלות לית וברש"י שם דיליף גז"ש בה בה. והא דלא מפרש הגמ' כן. דאם נאמר דגז"ש מקובלת היא. א"כ יקשה דלמה לי גז"ש דרבי. אבל השתא דלאו גז"ש לריך לאיתורי קראי דבה כמו שחזרו התוס'. יעו"ש היטב. אולם התנא יליף הך דינא במיעוט אחר מיעוט אינו אלא

לרבות ונקיט בה כונתו לגז"ש. דכמו דאמרו בירושלמי פרק אלו דברים ארס דן גז"ש (מעלמו) לקיים תלמודו. ודוק: **ואחר** יאכל מן הקדשים. בתויב'. פרט לעירובים ולפחות מומאה. גירסת רבינו הלל וליותר מומאה. וכן הוא בירושלמי פ"ב דערלה. יעו"ש פלפול ארוך בצרייתא דא:

ישמרין את משמרתו כו' פירוש דעל מקדש קאי וזה עליו כו'. ראב"ש. ומדויק היטב. דקאי על טמא ששימש במקדש דחייב מיתה וילפינן מזה גם טמא גס טבוי. ודו"ק. וביאוריו מחלימים עם ההלכה: **ומתו** זו כי יחלוהו אינ' מקדש. הפירוש דמקדש להקדשים וכמו שכתוב להלן בפסוק ט"ז והשיאו כו' ולעיל ולא יחלל את מקדשי. דעל הקדשים קאי. אולם רב סבר דעל הכהנים קאי. ד' מקדש את כהנים. לכן לגודל קדושתם החטא חמור. שאוכל תרומה בטומאה ומייב מיתה. אבל זר האוכל קודש הוא תרומה אינו רק באזהרה. כן סברה רב וקי"ל דלא כותי'. משום דבכהנים לא מלאנו שיאמר. שהוא מקדש. רק שאומר שישראל יקדשו אותם והשי"ת מקדש את ישראל. וזה שאמר וקדשתו כו' אינ' ד' מקדשם. ורק בכהן גדול. שממלא מקום אהרן. כתוב כי אינ' ד' מקדשו. לכן פר' משיח ופר' העדה שוים לכפרה. שבשניהם נזכר. שהשי"ת מקדשם בעלמו ושניהם בשגגת הוראה. לכן ביוהכ"פ דכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם. שזה רק ד' לבדו וכחוב וכל אדם לא יהיה באהמ"ע. באלו אף שכתוב פניהם פני אדם. לכן הכהן משיח בא לפני ולפנים. וכל יוהכ"פ באהרן דכתוב קדוש ד' ביוהכ"פ. ולקדוש ד' מכבוד זה יוהכ"פ. ולאהרן קדוש ד'. ואכמ"ל.

ובדהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא וכו'. בתויב' יכול אפילו קנה עבד עברי יאכל בתרומה ת"ל כסף ילא עבד עברי שאינו כסף. מרן בכס"מ הקשה איך סד"א לומר דעבד עברי יאכל בתרומה. הא כתיבא כל שכיר ותושב לא יאכל בו ועי"ש משי"כ. ובתויב' הוה מפרשנא דקאי על הא דאמר לעיל מנין לאשה שקנתה עבדים כו' אף קנינו שקנה קנין יאכל בתרומה. ועי' קאמר דסד"א אפילו קנה עבד עברי והעבד עברי קנה עבדים. יאכלו העבדים של העבד עברי בתרומה. ת"ל כסף. ול"ע בהך דאמר ביצמות דף ס"א ע"א. דמדאורייתא מיכל אכלי עבדי אלמנה וגרושה. שניסת לכהן אפילו עבדי מלוג. וזהו כמו שביארתי. ולתירוצן רבינא דקנין אוכל מאכיל אפשר דיליף לה מהבא. ודו"ק. אולם פשוטו דמקרא דתושב ושכיר הוה אמינא דכמו בפסח דלא קאי על ע"ע רק

ובת כהן כי תהיה לאיש זר. בירושלמי תלמודה דכ"ה. פירוש. ששנת כהן כי תהי' לאיש זר. יעו"ש. ודרש בגמ' כי תהי' כי תבעל לאיש זר. היינו נבעלת לעו"ג או לעבד ומייבי כריתות. ולפי' היא בתרומה כו' לא תאכל. אבל אם היתה מעוברת מכהן ונבעלת לזר, זה העובר לא נפסל ומותר לאכול בתרומה הן בן, הן בת יהי' העובר כשר האל, כמו שפסק רמב"ם פרק י"ח מאיסורי' ה' ז' יעו"ש. וזה היא ולא עוברת. ודו"ק. ועיין תו"כ:

ובת כהן כו' היא בתרומת. יעו"ן תו"כ. ויתכן דכשהיא עם הזרים בודאי אסורה לאכול תרומה שמה תשקה לבעלה או לבני ביתו תרומה, וכמו כתובות כ"ז ע"ב, אלא אף כשהיא לבדה ואין זר עמה גם כן לא תאכל הקדשים:

ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה כו'. אמרו דעונש שנושא בת כהן. ואמרו שם דבת"ח ניחא ליה לאהרן, יעו"ש. דלדבך צורעיה. ואמר שם דרב אידי ב"ר נסיב כהנא ונפקו מיני' כו' דממיכי ר' יהושע בר אידי. ולכן כי תלש רב כהנא שדרוהו רבנן לרב יהושע ברי' דרב אידי. דשמא מת על שנשא כהנא. לכן שלחו אותו רנהאות. דבת"ח ניחא לאהרן ושבת לו. יעו"ן ריש פסחים. ולכן רמי ב"ה. דנסיב ברתא דרב חסדא. בת כהן שכיב על דלא אומן לרב מנשה ב"ת. דכיון דהיה מחשב את ר' מנשה לעם הארץ, חו' לא חשיב גם הוא ת"ח להדבך צורעיה דאהרן. יעו"ן ונחיש דף ל"ה ע"ב ודו"ק היטב:

וְאִישׁ כי יאכל קודש וכו'. בתו"כ. איש פרט לקטן יכול שאני מוילא בן ט' שנים ויום אחד כו'. פליאה איך מלאנו קטן מחייב בתשלומין על אכילתו. קרן וחומש, ותו תמורה מאי שייך הכא בן ט' שנים. אטו איתרצאי לדבר דתליא בביאתו. דבהא בן ט' שנים ביאתו ביאה. ומאדרת אליהו נראה שמחקה. וכעת אין לי מקום. רק אם נאמר דאזיל אליבא דר' יוסי בר' יהודה בגידה מ"ו. דבן ט' שנים ויום אחד. שהביא שערות ועודן זו הוה סימן. ודחוק מאוד. ולפי':

וְדִשְׁיֵאוֹ אותם עון אשמה כו'. יעו"ן סנהדרין דף ל' דברי רבא. דדריש על אם נותן לכהן

עם הארץ ואוכל בטומאה משיאו עון אשמה לבישראל הנותן לו ועפ"ז נוסד התרגום במיכלון במסאבובין:

וְדִשְׁיֵאוֹ אותם עון אשמה באכלם את קדשיהם כי אני ד' מקדשם. הנה לריך ביאור על מי קאי קרא. ושטחיות הפסוק מורה. כי קאי על התרומה שד' מקדשם. וזה לא יתכן. דא"כ לא היה מופיל שאלה בתרומה. ואלל מוצת והפרכתי. והכניס

רק באין מהולין או דמה גרי תושב. ועיין יבמות ריש הערל ובתום' שהביאו מן המפילתא. ועיין רמב"ם הלכות קרבן פסח פ"ט ה"ז וז'ל אפילו גר תושב או שכיר שנאמר תושב ושכיר לא יאכל זו. ומיושב גם דברי רמב"ם בהלכות תרומות. ודו"ק:

שם בתו"כ מוילא כו' ולא מוילא את של שותפין ת"ל כספו הוא פרט לשחלו עבד וחלו בן חורין. לפוס פשטא דרביטא דשמעתתא דב"ק דף ל'. דקאמר מאן תנא להא דת"ר מי שחלו עבד כו' ועבד של שני שותפין אינן יולאין בראשי אברים כו' ר' אליעזר הוא מי לא אמר ר' אליעזר כספו המיוחד לו והכא נמי דריש מוכספו המיוחד ומאן תנא הוא ר' אליעזר. וכן נראה. אך בכ"ז לא מסתברי שיחלוק בזה אדם. כיון דהשותף הוא זר, איך יאכל חלק הזר בתרומה [במסכת עבדים עבד שישאל שותף בו הר"ז בן חורין, ז"ל כבן חורין, פירוש. דאסור בתרומה אף חלק הכהן מפני הזר]. והוא לדעתי כהך דאמרינן תמן. דאפילו למאן דלא דריש עבדו המיוחד. בכ"ז אינו יולא רק אם חבלו בו שניהן, אבל בחבלת אחד בשותפין שוין בודאי אינו יולא רק מחלקו. וכן בחלו בן חורין, הלא הגד חרות הוא חלק זר ואיך יאכל בתרומה. רק אם נפרש דוגמא דתמן ע"כ נפרש בעבד של שני כהנים. ולאחד הפירות, וכן חלו עבד בליור רחוק מאוד. ובגוגא דפרשו תום' ב"ק תמן [או בשני שותפים כהנים זו. ופשוטו שלשנים חלקים שוים ובכ"ז אימנעו וכמו דפירש הסברא ר' ישעי' דטראני תמן ואכ"מ]. אך זה זר ונסתר מכמה פרקים. דיבמות ותרומות. וכן מפורש תמן דעבדיו לא יאכלו מפני חלקו של עובר. הרי דור אם הוא שותף פוסלו מתרומה. וכ"ז פשוט. ואין להאריך. רק באתי להעיר מפני שראיתי בזה דברים רחוקים ומהם שיחסו לרבותינו הקדמונים בתום' גיטין מ"ב ע"ב. ועיין תורת גיטין שם. ועיין חדושי פני יהושע ובחידושי תמן בס"ד. ובאמת לפי שיטת בירושלמי דעבד את רבו יום אחד מתחלק לענין איסור גם כן. וכמד"ל קידש אשה כו' ביום של עלמו תוששין כו'. אוכל בתרומה ביום של עלמו. ופשוט. ובירושלמי תו"כ פשוט. דממעט של שותפין. היינו אם זר שותף הוא ת"ל כספו בואו בסוף. הוא פרט לשחלו עבד וחלו בן חורין. דמלת הוא ממעט. דמכספו לא ממעט. דגוי עלמו אינו כסף. שאינו יכול למכור לד חרות. לא כן בשותפין הלא גם לחבירו הוה בו כסף ודו"ק בכ"ז. ובמסכת עבדים עבד שישראל שותף בו פירש שכן וישראל שותפין בו הי' בן חורין פירוש הוא כמשהרר שאסור בתרומה ודו"ק:

חכמה

אמור

משך

בו. הקדים ההקדשה מוכח, דכבר הי' קדוש ואמר שלא יהיה בו מום, פירוש, שלא יהיה בו מום אחר ההקדש, ובתבה התורה לפלא נדר או לנדבה פירוש, דלגבי שחטי חון במדבר, שהיו אסורין בבשר תאווה והי' כל בהמות שלהם דין שלמים, שאפלו אם שחטן בחון הי' חייב עליהן משום שחטי חון, כמורה פשט הכתוב וכמו שבארו במ"ר, ועיון רמב"ן פ' אחרי דברינו, ולכן כאן בחומין אמר שרק כשיפליא נדר או נדבה ויקדים לדי' אבל בהמת חולין אף ע"ג דלהקדשה קאי מ"מ שרי להטיל בו מום דכיון דיפול בו מום יהיו מותרין לנחור ולאכול, וכמו שפסק רבינו, ועיון תוס' חולין י"ז ודו"ק, לכן כתב דרך כי יפליא ויפרישו להקדש לשם ד' לשלמים, או מזהר מלהטיל בו מום, דאז בעי פדיון, אבל חולין במדבר שפול בו מום לא הי' לריך פדיון רק נחרו ואכלו, ודו"ק, לכן לא כתב לפלא נדר רק בשלמים, שכל בהמות של חולין במדבר היו עומדות לשלמים, ולא כתב בעולה רק אשר יקריבו לחודא, וברור:

ואשר לא תתנו מהם על המזבח, על המזבח, בזה נאמר על המזבח, זה הדם, סתם ספרא ר' יודא ור' יודא סבר זבחים דף ס', דמקטירין על הרגפה, ששלמה קדש חוץ החלר ומודה בדמים דבטי על המזבח, לכן אמר על המזבח, וזה בזריקת דמים דוקא דבעינן דוקא מזבח, אבל אשה ובהקטרת איברים ואימורים, לא בעינן מזבח דוקא, ועיין גמ' ודו"ק, זה אמר חתני (שיחיה) ז"ל, **אלא** לא תקריבו דמטוך למאי אחא מפקינן לבמת יחיד, נראה דדריש לא תקריבו לדי' ובארלכס, הוא, שלא יקדישו לדי' ובארלכס היינו, בבהם שבארלכס, וקאי למעלה ולמטה, כמו ב"מ ס"א יעו"ש:

ומיד בן נכר לא תקריבו וכו', הרמב"ן בהשלמתו למינן המזבח ל"ת ח' כתב שנמנעו שלא לקבל שקלים מן העכו"ם ולא לנטרף עמנו בקרבנות לבור והוא אמרו יתעלה ומיד בן נכר לא תקריבו וכו', והנה בתלמודין לא נזכר כלל הך דרשא דספרי, ועיקרו קאי, שלא להקריב בקרבנס בע"מ והביאו רבינו במלוא ל"ז עיי"ש, וכן דרשו בתמורה ז' בלורד, וזה פשטא דקרא, ואולי יתכן להיות, כי לר' שמעון בזבחים מ"ה, דקיי"ל כותיה, דקדשי עכו"ם אין מועלין בהן ואין חייבין עליהם משום פיגול, ויותר כו', דלאו קדשי ד' המה, איך יהיה סברא דקרבנות לבורי, שהם אשה ריח ניחוח תמיד לדי' יבוא בהשתתפות העכו"ם חלילה לומר כן, והתור"ם קאי אליבא דר' יוסי, דסובר דמועלין בהן ומייבין משום פיגול כו' וקדשי ד' המה, לכן לריך קרא למעטינהו, במדויק

כתב כי אני ד' מקדשם, אבל בקדשים כתיב יקדישו בניי לדי' ולא יחללו כו' אשר הם מקדישים לי, ואיך כתב כי אני ד' מקדשם, לכן ביארו שגם הטבל הוא במיתה, ולכן הקדושה חל עליהן בעלם רק מזווי השי"ת, כיון שמירחן בכרי, וראו פני הבית, רק שהזר מזכר החלקים מה שהוא קודש ומה שהוא חולין, אבל הקדושה לא בא מהפרשתו, ועיין פירוש הרא"ש נדרים י"ב דיה כחלת אהרן ותרומתו, עיי"ש, וזה נכון בפשט: **ובספרי** פ' נשא, זה אחד משלשה אה"מ שהיה ר' ישמעאל דורש בתורה וכו', והביאו רש"י, ויתכן ע"ד הפשט, דלקמן בפ' קרח כתיב שנתן לכהן מתנות, כדי שישא עון כהונה וללוי נתן המעשר, שישא עון האהל מועד, יעו"ש, ולזה פירש כי אם בני ישראל יאכלו התרומה, אין הכהן נושא עון המקדש, ולכן אמר ולא יחללו את קדשי בניי כו', ולזה והשיאו אותם עון אשמה, פירוש, שהכהנים ישא עליהם העון אשמה של ישראל ויכניסו ראשם בזה אימתו, באכלם את קדשיהם, וכונת התרגום אפשר, דבטמא שאכל קודש חייב אשם, עיי"ש בפ' ויקרא בקרבן עולה ויורד והביא אשמו, ובמדבר ביום מלאת ימי נדרו יביא אותו, אפשר דמרמו דמותר אשם קרב עולה, ולפ"ז אפשר דהכבש שנחתר, מניירות טומאתו יביא אותו ביום מלאת מניירות טהרה לקרבן עולתו, והך דויקבור אותו דריש בספרי הקב"ה קברו, עיי"ש, וא"ש כל הנך תלמא, ודו"ק, ועיין סנהדרין דף ל' ע"ב דבי ראבי"י תנא וכו', והך דינא דאשם נזיר שיביא ממותו לעולה לחיובו ל"ע עוד:

ומן הגר בישראל, וכן בפ' קדושים, דכל מקום מדבר על הגר עלמו כתוב הגר בקרבן, בתוככם, אבל כאן מדבר, שאהרן ובניו לא יקריבו קרבנו במום, לכן שמעו על אחרים כתוב בני ישראל, וכן בקדושים דמזרעו נתן למולך עם הארץ, ירגמוהו באבן, אמר הגר הגר בישראל ופשוט:

תמים זכר בבקר ובכשבים כו' אין תמות וזכרות בעוף, הענין, דבאבות מיום שנימול אברהם אבינו ויאל מכלל בני נח לא הקריבו עופות, וכן בסני ובמלואים לא הקריבו עוף, ונשאר עליהם דין קרבנות בני נח, דבהו לא פסול רק מחוסר אבר וכמו דליף מנח, ועיון תוס' חולין ר"ג בזה וכמ"ד פסח מזרים היו דקין פוסלין וכו' ולכן המו דמוס לא פסול להם בקרבנותיהם כן הי' ערלים כשרים להקריבין, דערלות היו כמוס, דכמו שאמר לאברהם והיה תמים, כמו שביארנו לעיל דעשה קרב כמקריב, ודו"ק:

ואיש כי יקריב זבח שלמים וכו', כל מום לא יהיה

הקב"ה באור תורתו אשר לוה מלות לישראל לחושלותם ולשלמות המליחות לא לשלמותו כי אם לדקת מה תתן לו כו' ולבשו לדקה הוא נתן ביסודי תורתו חמלה וחנינה על נפש האדם בלי הפוגה ובמחלוקות שונות הכהן מוזה לקדשו הלוי לשמחו הישראלי לחוננו בהוגי ובל ימכר לעבד ואם ימכר באופנים שונים אז לא תרדה בו בפרך הגר חושב להחיותו עבד כנעני שלא לבישו הבהמה שלא ללערה ואם נאכל בשרה לא נאכל בלי חמלה רק באופנים שונים אשר ממעטים לערה רק כלער המות אשר מזה לא תחלל ולא נדוש בחסימה ושביתה לעבד ובהמה ופקוח נפש דוחה כל התורה הקיטור כל התורה ומלותיה מורים חמלה חנינה חסד דרכיו של השי"ת והכפילה התורה אזהרה להקריב קרבנות רק ממזנים המזויים ולא הטריח הקב"ה לאור במדבר (תוי"כ) ולהסתכן ע"ז ושלא להקריב בעוורו יונק בתוך ז' תחת אמו כי הוא חמל גם על נפש הבהמי [כאשר חמל נשגבות לחכמי הפלסופים] ושלא לשחוט אב ובנו ביום אחד וכבר התעוררו ע"ז בעלי המדרש יודע לדיק נפש בהמתו זה הקב"ה שכתב בתורתו שור או כשב כו' ורחמי רשעים אכזרי זה המן הרשע כו' להורות כי אין להשם תועלות בזבח ולא חפץ בקרבן רק עשות חסד ולכת בדרכיו ולכן לרלונכס תזבחו שיאמר רולה אני והשמרו בני שלא להורות דבר אכזריות זוהי רק ושמרתם מלותי ועשיתם אותם כו' ולא תחללו את שם קדשי ששמו הטוב מורה על היותו מהוה ומחיה העולמים ורולה בקיומם ואינו חפץ בהשחתת בריותיו חלילה לחלל שמו הטוב והקדוש אולם לא תדמו כי אם יקרה שיגזרו עליכם לחלל מלותי ולבזות כבודי כי גם אז תיקר נפשיכם לא כן ונקדשתי בתוך בניי שאתקדש ותמכרו נפשיכם על כבודי שזה קדוש השם להבזות שמותיו קבועין בנפשותם במסמרות כל ינתקו שאל המלה היה באכזריות היה חלילה חלול השם אבל כיון שאין זה מסכות המלה רק מרוע בן אדם הרולה לבזות שמו הקדוש אז מוזה לקדש שמו ולהעלות כעולה כליל על אש הדת ולהאיר בזה עיני ישראל הנשארם איך לעבוד לארון כל היעורים: **וַיִּדְבֶּר ד'** אל משה לאמר שור כו' והיה שבעת ימים תחת אמו כו' ושור או שה אותו ואת בנו ל"ת כו' לרלונכס תזבחו כו' ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בניי הכונה ידיע שעיני עבדו"י היה להקנות להורות המשפיעים (לפי דמיונם) במסירות נפשם ובשרפת צניהם ובנותיהם ובהתגודדות ובשריטה הכלל להרבות אכזריות ונקימה בנפש האדם וכמו שאמר הנביא וזבחי אדם עגלים ישקין עד שהאיר

ודוק. ועיין בחידושי למנחות ע"ג: **משחתם** בהם מוס בם. במ"כ מנין שהנקבות בסרום ת"ל כי משחתם בהם מוס בם ר"י אומר אין הנקבות בסרום. הסמ"ג פירש דלענין הקרבה ג"כ פליגי אם פסול נקבה מסורסת וכדמשמע פשטא דקראי וה"ה לענין חיוב מלקות על עשייה כדמפורש בתוספתא זכות. עיי"ש. ונראה דלמ"ד דבני נח אינן מקריבין רק עליות [וכמו דפליגי ריה"ג ורע"ק בהא מלתא] וא"כ ליכא רק זכרים ואיך שייך למדרש משחתם בהם על נקבות. אולם הא כתיבא לא ירלו לכם ובטויג המקריב לא שייך דלא בר הראלה נינהו וע"כ דעל ישראל קאי. ולמאי דמפרש דקאי על הקרבת קרבנות לזכור משל עו"ג א"ש לא ירלו לכם אך טעמא דת"ק נראה דרשי' דסרום בזכר מנכר באזרי הזרע אבל בנקבות הסרום הוא בפנים ואינו גלוי דכלי הזרע שלה בפרוודור הרחם בפנים ולזה דריש משחתם בהם מוס בם היינו שהמשחת אינו ניכר רק בפנימיות גופם וזהו בהם (ודלא כהקד"ה). ולפ"ז ניחא שפיר דר' יהודה יסבור לעיל דמשך ונתוקי וזרות אף בבליים ואע"ג דלא מנכר רק דבליטין טפי מומא הוי וזהו דדריש מן בהם היינו שהסרום בהם ולעולם בזכרים דוקא. ולפי פירש הסמ"ג הא דפליגי לעיל במעוך כו' בבליים היינו דוקא שהוא בידי שמים וכיו"צ באופן דלאו מסורס הוא דאל"ה סרום פסול או בבילה אחת שנכרתה וכ"ז דחוק. וכפי הנראה דסרום לא הוי מומא כיון שהוא בנקבות בפנים ואינו בגלוי. והק"א פירש לדבר פשוט דלהקרבה גם ר"י מודה דפסול וזה אינו. ורצון ילפי מזה לחיוב עשייה הסרום בנקבות וקאי על ובאזרכם לא תעשו ור"י סבר לענין הקרבה קאי קרא ומיירי בבליים והיינו דקמ"ל דמה דבליטין או קמיטין הוה מומא וכך הכירא פורהא מוס גלוי מחשב. ודוק. וזהו מחישב מאי דפסק רמב"ם דסרום בליים הוה מוס [כר"י]. ועיין כס"מ שחקר טעמו] ופסק דעבד אינו יולא לחרות דגמרא משה לכו במסכת קדושין דף כ"ה. ועיין במקנה שם. וכ"ז חדש ולי"צ עוד איש"ש: **וַיִּדְבֶּר ד'** אל משה לאמר שור כו' והיה שבעת ימים תחת אמו כו' ושור או שה אותו ואת בנו ל"ת כו' לרלונכס תזבחו כו' ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בניי הכונה ידיע שעיני עבדו"י היה להקנות להורות המשפיעים (לפי דמיונם) במסירות נפשם ובשרפת צניהם ובנותיהם ובהתגודדות ובשריטה הכלל להרבות אכזריות ונקימה בנפש האדם וכמו שאמר הנביא וזבחי אדם עגלים ישקין עד שהאיר

ומיוה השמימי והללה כו'. מכון המלה לפי שלא נהרגל בהאיר החלוני ולא נתמזז כחותיו עם האויר. ולא נשתלמה עדיין ילדתו. לכן הוכיח מזה

משך

אמור

חכמה

מזה רש"י, דכל ששה שמונה בבהמה אינו טפל. דכל זמן שלא כלו חדשיו אינו יכול לסבול האויר החלוני חליפותיו וסיבוב הגלגל המניעו שבעת ימים, ולכן כל זמן שלא נשתלם יצירתו אינו ראוי להביאו לקרבן. ולכן פירשו בחולין דף ע"ה דמשום ה"ט אמרו דבהמת קדשים שנמלא בה ולד אינו ראוי להקריב חלב השליל, אף דחלב גמור לחייו כרת, מכל מקום אינו ראוי להקרבה כל זמן שהולד לא ילא להאזיר מידי דהוה מחוסר זמן דנהי דלאו בשר הוי מכל מקום לא נשתלם יצירתו, שהא ראוי לגבוה. והבן. ויתכן לאמרו, דזה גופא, שהעולות אינן באין רק זכרים, ונקבות אינן ראוין להקרבה ע"ג מוצח הוא הטעם, שהנקבה אם תהא מעוברת ויעלה השליל לגבוה, וזה בלתי אפשרי, שאין שליל קרב כמו מחוסר זמן. וזה לפי הדרש יתכן. ואם נאמר כן, א"ש מה דבפרק ב' דע"ג מסתפק הגמרא ואמר דלמא כדרב אדא בר אבהו דאמר עולת נקבה כשרה בבית יחיד, ובירושלמי לא נזכר כאן ובשום מקום, ובמדרש אף ע"ג דליף מקרא דשמואל דויקח טלה חלב כו', היינו משום דאמר בירושלמי פ"א מגילה ה' י"א שלש עבירות כו' מחוסר זמן הוא טלה חלב שהיה מחוסר זמן, שהיה יונק מאמו, וכיון דלא הותר מחוסר זמן הוה הותר נמי נקבה, דאם היא מעוברת גם השליל ראוי להקרבה, דלו יאה דהוי כמחוסר זמן, גם כן הותרה לו. ודו"ק. והא דמיימי בגמ' שם מואת הפרות העלו עולות לר', יעוין ירושלמי מגילה, דמפרש ריב"ז, דזה משום דבני נח בבמה דידעו מותרין להקריב עולות נקבות, ומפרש קרא דסרני פלשתים הנה בקעו עלי העולה והפרות העלו לר'. ויעוין חו"ס חולין דף כ"ג ע"ב. ולפ"ז יתכן דלישראל בבמת יחיד ליל עולה דוקא זכרים ודו"ק, והא דבקעו עלי עגלה, אף דל"ל חרתי יעוין זבחים קט"ז ע"ב ליבי חדתא, העיקר, דעשו בעגלה חדשה והי' משמשי ארון, ולא נשתמש להדיוט, והיו מעלין בקודש, שמעיקרא היו משמשי קדושה ולסוף בקעו ע"ס על המוצח והי' גוף קדושה כדאמר גבי מחמות מגמות ל"ט. ומש"ה לא מלי הגמ' לחתוין במזע"ק מהך קרא רק מקרא דגבי דוד. ודו"ק עיי"ש דף כ"ה:

וישור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו. נראה לי, כי אם נשחט אחד בקו השוה ואחד באופן הסמוך לזיר האפוני, שידוע שהיום נתארך בכמה שעות ודאי דמחשב על התהוות האיסור, היינו הנשחט ראשון, שאם נשחט האם בליר האפוני, שאז הוא עדיין יום, ובקו המשוה כבר היה הלילה מותר לשחוט הבן בקו המשוה בלילה, כיון שהאם נשחט

ביום, ובליר האפוני אם יש לו עוד בן מותר לשחוט הבן בלילה, כן מותר לשחוט בקו המשוה בלילה, ובדור. ואולי דגם לזה מרמז רבוי לשון לא תשחטו, דאף דאחד שחט מהן בהיתר, אומנם קאי על הבנים ומורה שכל הבנים יהיו שוין בהאיסור, ושנים ששחטין שני בנים יעברו בלא תעשה בזמן אחד ודוק:

ובגמ' פרק א"ב וכדברי ריה"ג אף ערב יוה"כ בגליל. יתכן דבירושלמי פ"ק דכתובות אמר דביהודה היה גזירות משום שקבלה היה בידן, שידא הרג לעשו כמשנ"א ירך בעירק אויבין, ולכן לא היה דין סיקריקון ביודא והיו גזרין, שכל בתולה שתבעל לטפסר תחלה, ולכן היו מיחדין כו', ואיתא פרק גיד הנשה, שעל יוה"כ"ה היה גזירא ושדא כסוגיא דיוה"כ"פ שחל להיות בשבת, ולכן היו מרבין בסעודות ביודא ערב יוה"כ"פ, כי היכא דלא להוי אושא מלתא ולא יתודע לשונאים, וגכו:

האומר על קן לפור יגיעו רחמך כו', בפסקי תוס' דמגילה הפיטן שיסד לדקו אותו ואת בנו לא תשחטו כבר כמ"ד מפני שמטיל קנאה במעשי בראשית, ועדיין ל"ע, הא גם באר"ב מטיל קנאה, דחיה מותר לשחוט אמה ובנה, וגראה כונה אחרת, דבפרק כל הללמים בירושלמי כל שיש בידו כדור כו' זה העולם ויזירי' בידו קערה אינו שליט בים, שגם הטועים העובדים ע"ז אומרים, שאינו שליט בים, אבל הקב"ה שליט בים ושליט ביבשה כו', לכן יאמרו שעל העופות שבריותן מן המים, כמו שאמרו רש"י פרק השוחט הוא חס, שגם הוא שליט לבדו, אבל על הבהמות וחיות שבריותן מן האדמה, שגם שליט גם הע"ז לפי טעות העובדין לא חס, וזה כמחזיק ידי המינים, ודוק:

וכי תזבחו זבח תודה כו' לא תזבחו ממנו וכו'. כבר כתוב בפרשה לו גבי תודה לא יניח ממנו על בוקר, ובאמת דריש ר"א בסוף פ"ג דזבחים למחשבת הנות, אומנם יתכן, דתודה בזה מהזכרים גם מהנקבות, ויליז שישחט בהמה וימלא בה בן ע' חי או בדיקה בן חמש חי והיו בן פקועה ואינו טעון שחיטה, אפ"ה, כיון דולדות קדשים במעי אמן הן קדושים נאכלין ליום אחד כדן תודה וכמבואר בתמורה פ"ק דף י"א, יעו"ש, ולר"ך לשחוט הבן פקועה ולאכלו באותו יום, וגפסל ביולא אעפ"י שהוא חי, ועיין תוספתא חולין, ואכמ"ל בפלפול, ולכן שם בפ' לו כתיב ובשר זבח תודה כו' כתיב לא יניח ממנו ובתרגומו לא ינעם, שבשר שחוט דרך להלניעו שלא יפול עליו דבר מאוס, אבל כאן מדבר באופן שאלא

משך

אמר

חכמה

היג 126

שבת היא לר' בכל מושבותיכם. עיין סוף פ"ק דקדושין. ויתכן. דהלדוקים דורשים בחריש ובקליר היכי דליכא חריש וקליר, אבל בשביעית אין שבת. יעוין רש"י פ' משפטים שלכן סמך הכתוב שבת לשמיטה. יעו"ש. לכן הלדוקים דרשי' כן בפ"ק דהוריות. א"כ בשביעית בארץ ישראל אין שבת ובמחלה לארץ יש שבת. לזה אמר שבת היא לר' בכל מושבותיכם. כי היכי דמנהג במחיל דשם ליכא חריש וקליר. כן נהג אף בארץ ישראל. דליכא חריש וקליר. ויאות מאוד לשון הגמ' פ"ק דברכות דאמר ר"א ללדוקי אתון דלא דרשיטו כמוכיס. קשיא לכו כו'. דהם לא דרשי כמוכיס. היינו הדרשא של המכילתא. דנשמך שבת לשביעית בפ' משפטים. דאחם אומרים דאין שבת בשביעית. ודוק היטב:

דבר אל בני ישראל כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם. הנה לפי דרכי הדרש בספרי תבוא כי באתי אל הארץ כו' לתת לנו ר' שמעון אומר פרט לשבעבר הירדן שנטלו מעלמך. א"כ מדויק אל הארץ אשר אני נותן לכם ולא עבר הירדן. וזה כמוש"כ רבינו נסים בנדרים. דעבר הירדן לא נתקדשה להביא ממנה עומר. ודלא כרש"י בפ"ק דסנהדרין. יעו"ש ודוק:

כי תבואו אל הארץ כו' וקלרתם את קלירה כו'. הענין מורה כי ר'זון השי"ת שלא יתגשמו בני ישראל בעבודת קרקע ונתן הבורא מלות הרבה בכל פועל. בכל מעמד ליחד כל עניני בני אדם אל השי"ת ולהיות כל פועלים החומריים לנדרים מאירים ומוזהרים. להגיע בהן לשלמות האמיתי ולהתקרבות השי"ת. כאשר דברתי בפ' קדושים הרבה מזה. וכן בתחילת הקלירה לזה להביא עומר ושתי הלחם להשם ואז יותרו באכילת חדש. וכן בסוף הקלירה לא תכלה רק ליתן לעני. ובתוך הקלירה לא תלקט כו'. הכלל ראשית ואמלט וסוף הקלירה קודם הם להשם. וקודם הוא לענינים אשר בהן יורש הממלה והחסד. אשר הן הן המגיעות את הישראלי לאושר השלמות ולהתכלית הגדלה לאלקים יתעלה. ולכן סיים הפרשה בזקוקלרס כו'. אעפ"י שכבר נכתב בפ' קדושים לעורר לבבנו להמושכל הזה:

ומנחתו שני עשרונים סלת. בתוי"כ הרי זה ילא מכלל הכבשים ליתן שני עשרונים. פירוש. דבכל מקום כתוב סלת ואחרי זה מנין העשרונים. וכאן כתוב שני עשרונים ואח"כ סלת מפני שזה הוא החדוש. לכן פתח ביה קרא:

ומנחתו שני עשרונים כו' אשה לר' ריח נחוח. בכל

שמאל בו צהמה עובר שהוא חי וראוי לרעות בעדרי. ולכן כתיב לא תותירו ממנו כו'. פירוש. שלא ייחמו אותו כשהוא חי עד בקר. ויעוין בתוס' זבחים ל"ה ובחזו"ש שם. ועיין זבחים ל"ה אין בפ"ח מותריהן בשרפה. והוא ענין אחר. אכמ"ל.

ורבן בפרשה בשלח גבי מן. שבהיותו חפשי באויר ילל יותר מן הרימה והסרחון מכשהוא מכוסה בכלי. לכן אמר וייתירו אכסים ממנו כו'. שהיה המן מונח חפשי בלתי מכוסה וירס תולעים ויבאש. אבל בשבת כתיב ויניחו אותו עד הבקר ובתרגומו ואלניעו יתיה. ובכ"ז שהיה מכוסה בכלים ולא הבאש ורמה לא היתה בו. ופשוט.

ורפ"ז איש נמי דגבי פסח. שאינו נאכל אלא למנויו כתיב לא תותירו. פירוש. שימנו עליו עד שיאכלוהו כולו. שלא יותר ממנו. שיהיו שבעים וייתירו שלא לאוכלו רק לשורפו זה הוזהרה תורה. אבל תודה שנאכל שלא למנויו ויוכלו לאכול ממנו כולם רק שלניעו אותו לאכול למחר. ע"ז הוזהרה תורה. אבל להותר שלא לאכול רק להשרף אין דרך. דמי יעשה כך. ופשוט: **וכי** תזבחו זבח תודה כו' ללזונכם תזבחו. כבר נזכר בשלמים בקדושים. ותודה איקרי שלמים (זבחים דף ו') ולמאי כפליה. ואולי מרמז. דלא ישחוט התודה בערב פסח. שלא יהא רק ראוי רק לזרוק ולהקטיר. ולא לאכול רק עד חלות. ואין זה לר'זון שלכם. שיהא הלחם חמץ מבערב מחלות וממעט באכילתן. ודוק. ובדברי הימים כתוב (ב' כ"ט) ויביאו הקהל זבחים ותודות. שהן לאכילה. וכל נדיב לב עולות. וזה מגדבות ופשוט. וזה היה משום דעיבר ניסן בניסן ולכך הביא תודות. אף שבאין על החמץ. ויעוין ערכין י"א ע"כ כש הבא עם העומר ובתוס' שם: **ונקדשתי** בתוך בני כו'. עומק הפשט כראש"ע דמדבר אל הכהנים. ולכן אמר להם ולא תחללו את שם קדשי על הקרבת צעלי מומין. ונכלל בזה כל תוכחת מלאכי להכהנים המקריבים צעלי מומין ובזוי שמי. יעו"ש. ולכן כתב יליאת מלרים משום שמחוסר זמן אינו ניכר. שסימנו שנים כו' אינם מורים רק שכלו חדשיו. לכן לקרבן אסור משום מחוסר זמן. ואותו ואת בני יכול למכור לשנים וישחטו ביום אחד. ולכן מעיקר הדין לריך להודיע אמה מכרתי היום. ובתורה שנאכלת חוץ לעזרה יכול לומר שהיא שלמים ולאכול ביום שני לכן כתב יליאת מלרים אני הוא. שהבחנתי ואני עתיד לפרע ממי שמטעה. וכמו שאמרו בריש פרק א"זהו נשך ועמיד אני להפרע ממי שמטעה כו'.

משך

אמור

חכמה

יפה לעולם כו' [לפי שהוא שעת מחן תורה והיו טללים מרביצים לפניו]. כדמפרש שם וטל בעלרת יפה לפרות האילן ועלרת בבור בטל זרעו חיסים ב"ב קמ"ה]. וזה שאמר בזמן שעושין רלונו של מקום אז חל עלרת בשבעה בסיון והוא סימן יפה לעולם. ולכן המה תמימות גם לימות החדש. וכשחל בה' אז כו' אמר תספרו חמשים יום. שאין שבע תמימה בחודש סיון רק עם לירוק הימים. ודוק היטב:

תספרו חמשים יום. הענין כי ספירה הוא בכל מקום על שהוא משונה מזולתו במכוון. וזה בזב וזבה וספרה לה שבעת ימים. הוא כי תראה במכוון שיום זה טהור ולא ראתה נדה וכן הוא וזבה. וכן קרי ופליטת ש"י. והרי ימים אילו נספרין כמה שהם טהורים ומכוונים מזולתן. אבל השבע שבתות מה ענין ספירתם מכיון. שיהא נשתנה מזולתו. אם לא דזה הוי ספירה ממש צפה. וכן ספירה ביובל צפה בדברי רבנ"ם. ותספרו חמשים יום. שיום חמשים הוא יו"ט והוא מכיון בזה ונשתנה מזולתו בחגיגתו וקרבנו. וזה בספירה לבד. ומסולק קשיית תוס' ב' המדיר. ומתפרש היטב בדברי הגמ' מנחות פעמים שאתה סופר כ"א כ"ב כ"ג. שיו"ט הוא הספירה. ודוק: **שתיים** שני עשרונים תהיינה כו' תאפנה. לחס ועשרון לשון זכר ותרגום אונקלוס תרתין גרילין. כאילו כתוב שמים חלות. אמנם נראה דעל מנחה חדשה וכאילו כתוב מנחות שמים. וכן פירש רש"י להלן בלחם הפנים על קרא דוהיתה לאהרן. שכל דבר הבא מן התבואה קרוי מנחה. לכן אמר ר' יוסי במנחות ט"ז הכתוב עשאו גוף אחד והכתוב עשאו שתי גופים. היינו דכתיב מנחה חדשה וכתוב שמים מנחות. ודוק:

בכורים לד'. בתו"כ אר"ש נאמר כאן בכורים לד'. ונאמר להלן בכורים לד' מה כו' של לבור כו' אף כאן של לבור. ועיין ב' ויקרא פרק ט"ז בכורין בכורי כל יחיד ויחיד מלמד שאינה באה אלא משל לבור. בדברי רע"ק רש"א נאמר כאן בכורים לד' מה בכורים לד'. אמרין להלן משל לבור. ונראה דר' עקיבא לטעמיה דסברי דשתי הלחם באין בפני עלמן וכדאיתא לקמן פס' ט'. ובמנחות דף מ"ז מפרש טעמא דרע"ק דיליק מבכורים לד' מה בכורים באין בפני עלמן. אף שתי הלחם באין בפני. אבל ר' שמעון סבר בפס' י" דשתי הלחם אינן באין בלא כבשין וא"כ מיותר ליה הק קרא דבכורים לד' לאקושינהו למנחת העומרי. והדר מסיק א"ת זו משל לבור והלן משל יחיד. פירוש וההיקש

בכל מקום כתוב אשה ריח נחוח לד'. וכן הפסיק וכתב לד' בן שניהם. דקמ"ל דאף דאין נחת רוח לפניו. שלא נעשה כרלונו. וזה ששחט הכבש שלא לשמו מ"מ תהא מנחתו כפולה ונקטרת אשה לד'. וכ"מ מנחות פ"ט ע"ב יעו"ש ודוק.

וספרתם לכם ממחרת השבת. עפ"י דבברי הוזה"ק הוא הכנה לקבל התורה. ובספירת זבה לבעלה. והנה תכלית קבלת התורה הוא לקיימה נתי. שלומן בלבד לא דבר ד' עם כלל ישראל פא"פ. רק שלקיימה לעולם היה המכוון והעיקר אף בהיות ישראל נאחזים ונאנקים. מפוזרים ומבולעים בין האומות. גם אז ישמרו כל פרט ויהיו נבדלים מהם בהלכתם בכל אורחותם ע"פ תורה"ק. וכמו שאמר ואבדיל אתכם מן העמים כו'. לכן אמר שמעת יום השביתה (כפי המבארים) שמים דכתיב תשבינו קרי לוי"ט ראשון של פסח שבת). שאעפ"י דחמץ אכלי מיינה כולא שחא ולא בדילי מיינ'. בכ"ז יהיו משביבים אותו מכל גבולם. זה הוראה. שיקבלו התורה וישמרוה כאשר יהיו מובלעים בין בני נכר ויהיו נבדלים מהם. ודוק:

שבע שבתות תמימות תהינה. במד"ר תני ר' חייל אימתי הן תמימות. בזמן שישראל עושים רלונו של מקום. הנה במדרש קבלת תני ר' חייל אימתי הן תמימות בזמן שישע ושכניה ביניהם. ופירשו הקדמונים. דמתרין עפ"י מה דאמר ריב"ז במנחות. דכתוב אחד אומר תספרו חמשים יום וכתוב אחד אומר שבע שבתות תמימות. וזה בזמן שעלרת באחד בשבת המה שבתות תמימות ואינו לריך ללרף השבוע מן שני שבועות של ימי בראשית. יעו"ש ברש"י. וזה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום. והוא בכלל החמשים יום. ועשה המשמרות לסימן. וכן תירץ תירוצי אחרי. והוא דאם חל עלרת בה' בסיון אז בששה בו הלא אין כאן שבע שבועות תמימות לימות החדש. דבניסן יש שני שבתות ובאיר ארבעה. ובסיון אין שבע תמימות רק בזירוף הימים מירח איר. לכן אינם תמימות לחשבון החדש. אבל כשחל בשבעה בסיון. הלא יש שבע תמימות גם בירח סיון. ויש בזירוף חג השבועות שבועות תמימות בכלי חדש וחדש. לכן אמר שבע שבתות תמימות תהינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום. והוא שבהחמשים יום יש שבע שבועות תמימות. ולכן אמר בזמן שעושין רלונו של מקום. דהנן בתוספתא דערבין פ"ק ר' יהודה אומר חל עלרת להיות בה' סימן רע לעולם. בו סימן ביטוי לעולם. בו סימן

עם הזבח קרבין דוקא ביום, לא בלילה, רק דמיירי בשמנחות ונסכים של הכבשים בלחץ בפני עצמן, כמו שהוכחתי מעומק פשט המקרא. ועיין בתוס' מנחות פרק התכלת דף מ"ד ע"ב ד"ה מנחתם ונסכיהם תראה שרבינו חס התחיל לגלות זה יעו"ש דבריו הטהורים ודוק:

ועשיתם שיעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה קדש יהיו לר' לכהן, בפרק איזהו מקומן דריש, דכמו חטאת הוא לזכרי כהונה דוקא, בן שני כבשי עלרת לכהן זכר דוקא, וזה עומק הפשט, דלכן כללה התורה בעשייה אחת, ובמקום דכתיב חטאת, עולה, שלמים, כמו בפ' שמיני ובמלואים בפ' גי' כתוב חטאת ברישא וכתוב עולה ברישא, ופריך אביי איה גבי איל ניזיר כו' ה"ג נימא דהיקש הכתוב לחטאת כו', פירוש משום, דחטאת קודם לעולה ושני הכתוב וקדם עולה ואח"כ חטאת ואח"כ שלמים, אם לא להקיש שלמים לחטאת, ומשני דאיתקוש למלתא אחרייתא, דאם גילת על אחת יאל, וזה חטאת שקרב קודם עולה, דאם גלח עליו יאל, ודוק, וזה דאמר אי הכי דלדרשא קמא דלפון לא שייך להקיש, דהוי בחטאת דבר הבא בהיקש, שאינו חוזר ומלמד בהיקש, ואדרבא אי כתב בחר עולה הו"מ להקיש וכפמ"צ, ודוק היטב:

וקראתם בעלם היום הזה, נראה, דבא למעט תוספות יו"ט מאיסור מלאכה, וכמו דדרשינן גבי יוה"כ למעט תוספות ענוי מכתת, וזה רק לשיטת רבינו משה, דאיסור מלאכה דתוספות שבת ויו"ט הוי רק מד"ס ואף מד"ס לית ליה, והא דגלתא רחמנא זה גבי שבעות משום, דבא להורות לנו, דלא נפרש קרא כפירוש הלדוקים ממחרת השבת ממש ויהיה תמיד עלרת אחר השבת, וא"כ תמיד תוספות שלו הוי שבת והוי מקרא קודש ואיסור במלאכה, לכן אמר בעלם היום הזה, אבל תוספות שלו מותר במלאכה, וא"כ ע"כ ממחרת השבת ממחרת יו"ט, ודוק: **דוקות** עולם בכל מושבותיכם לדורותיכם, גבי יוה"כ ואיסור חדש כתיב להיפוך לדורותיכם בכל מושבותיכם, והנראה, דדבר הודאי כתיב קודם וא"כ יוה"כ וכן ט"ז לעומר מקום שאין שלוחי ב"ד יולאין הוא בספק ולריבין לחוש שלא לאכול עד יום ה"א, דאמרו במנחות פרק ר"ש, וכן יוה"כ אמרו באים תבשילא דבבלי ביומא דיומא רבא, ובירושלמי רה"ש שם, ובמושבות חו"ל אינו ידוע הזמן בודאי, משא"כ בעלרת, שחכמה היא פעמים ב"ד פעמים בה, פעמים ב' ולחשבון ימי הספירה מהחל חרמש בקמה כתוב, לכן בכל מושבותיכם

וההיקש דמה שתי הלחם בלחץ משל חטים, אף עומר בא משל חטים, ולעולם זה משל זכור וזה משל יחיד, אם זו ראשית קציר, פירוש, שהעומר בא משל חטים אין זו כבורים, ואם להלן כבורים כו', אבל זה דחוק מאוד, ולפענדי דרע"ק קאמר להא מלתא דדרים כבורין כבורי כל יחיד ויחיד, א"ת שהיא משל יחיד ובשתי הלחם שכתוב בלשון רבים הוא משל זכור פריך, שפיר, דא"כ אין שתי הלחם מתיר במקדש, דכבר קרבו כל יחיד ויחיד מנחות, וגם זה דחוק ועדיין ל"ע, והא דלא פריך על שני שעירי ראש השנה משום, דלר"ש לטעמיה מחולקין בכפרתן, דשעיר ר"ח על טהור שאכל הטמא, עיין שבעות ודוק:

והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים ב"ש, נראה דכיון, דגם הלחם יהיו תמימים, שלא יהא פרוסות, וכמו דאמרו גבי לחם הפנים, שאם נפרסה חלה אחת מהן אבדו כולן, מנחות דף מ"ו, ואמרו דף ט' ע"א חסרון כבע"מ דמי, ואין בע"מ בלזכר, וזה שאמר תמימים, שגם הלחם יהיו תמימים, ואולי בני שנה כוון גם על שתי הלחם, שיהיו מן החדש, ודלא כהנך דמכשרי מן הישן, וכן דריש רבי שיהא יין בן שנה ככבש, מנחות דף פ"ו, יעו"ש ודוק:

שבעת כבשים תמימים, בתו"כ אעפ"י שאין לחם, פירוש דהיה לריך לאמר והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים כו' ואילום שנים עולה לר', אבל מדכתב יהיו הוא מאמר בפני עצמו שבעת כבשים כו' יהיו עולה, והכוונה בלא לחם, א"כ מה ת"ל על הלחם מלמד שלא כו', ופשוט:

ומנחתם ונסכיהם אשה ריח נחוח לר', מקרא זה יליף בכל מקום, דמנחתם ונסכיהם אפילו בלילה, אפילו למחר, דאין לריבין לבוא עם הזבח דוקא, וטעמא משום, דכבשי עלרת גם המה טעונין מנחות ונסכים, וא"כ מדוע לא כתבה התורה ומנחתם ונסכיהם אחרי הסיום של הפרשה, כמו דכתבה בפ' נשא גבי ניזיר ובפ' פנחס, וע"כ דמעיקרא כתבה מה שלר', הוא העולות והמנחות והנסכים אף משל הכבשים השלמים המה לר', ואח"כ כתבה מה שלכהן, היא החטאת והשלמים, ואם כן מכיון התורה בקרא דומנחתם ונסכיהם גם מנחות ונסכים של כבשי עלרת, וזהו, דהוא קרבן בפני עצמו ואינו טפל ומחובר דוקא אל הזבח, ויכול לבוא בלילה ולמחר, והר"ה דאינו כתיב אלא הכבשים, ולכן אמר דבאין אף בלילה דבבאין עם הזבח, היינו שנתקדשו

משך

אמור

חכמה

מושבתיכם לדורותיכם. שזה קדום בזמן ודוק: דעת האלקי יש מלות המקשרין ישראל לאביהן שבשמים ויש מלות המקשרים ישראל זה לזה. כמו לילית ותפילין ומוזזה הם מלות המקשרים ישראל להשי"ת וגמ"ח ותרומ"ע המה מקשרים ישראל זה לזה. וכמשל זה יש בין שבת ליו"ט, שבשבת הלא לא ילא איש ממקומו והולאה חסוריה ומלאכת אוכל נפש חסוריה וא"כ כל איש ואיש בפני עצמו הוא לבדו הוא יושב ועוסק בתורה, שהמה מקשרים אל השי"ת המרכז האמיתי אשר כל ישראל המה קיום נפרדים המגיעים למרכז אחד, הוא השי"ת. ולשבת זה המה קשורים יחדיו. כמו שאמרו במדר' בני יעקב שעובדין לאל אחד נקראין נפש, אבל יום טוב הוא מהמלות המקשרים האומה זה לזה. לכן מלאכת אוכל נפש מותר, ואם יבואו אלף אורחים יאפה להם עד כי אמרו האופה מיו"ט לחול אינו לוקה כו' הואיל וחיו לאורחים וכולן חייבין לעלות לרגל ולשמוח ולשמח. לכן הותרה הולאה והבערה, שא"כ לא יהיו מקושרים ומאוגדים זה לזה כאחד.

והנה בהתבונן תראה כי בפסח שהוראתו היה על שפסח המקום על בתי ב"י במלריס, הלא אז עדיין לא הייתה האומה נקשרת כי היו בודדים איש בזהביו ואיש אל ילא מפסח ביתו עד בקר, רק שכולם היו מוסכמים בדיעה אחת בלקיחת הקרבן ומקושרים לאדון אחד, הוא ד' אלקי ישראל. ולכך הפסח שבא בהוראה זו כתיב ביה, שאינו נאכל אלא למנויו והאוכלים אותו לריבים למנות מערב פסח, והוא כמו שבת, שמי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, והאומה אינה מקושרת זה לזה רק באופן רחוק, שמקושרים זה לזה ע"י שמקושרין למרכז אחד, לכן כחוב וספרתם לכם ממחרת השבת זה פסח שהוא בהוראתו כמו שבת עד ממחרת השבת השביעית, שאז תהיו מקושרים זה לזה בהתגלות ופאת שדך לא תכלה לעני ולגר תעוזב כו'. אמנם בכל האומות התקשרותם זה לזה הוא נמוסי וענין לאומי הבא מלד התולדה והדירה בארץ אחת וההשתוות בדיעות, לא כן חלק יעקב כי התקשרות הלאומי הוא גדול כל כך, כי התורה נתונה להאומה, וכפי הסכמת חכמיה וגדוליה, כן נמשכים דרכי האלקים והשגחתו, וכמו שאמרו נרד את ואתם לב"ד של מעלה וגדע אימת רה"ט ויוהכ"פ, ואתם אפילו שוגגין ולא חסור ימין ושמאל כו' וכמו שפירשו דך דאמרו השליך אמת ארלה שרפי הוראת ב"ד כן האמת.

והנה מלאנו מאימתי התחילה התורה להתנהג עפ"י

חכמי האומה וזה הוא תורה שבע"פ משני בסיון, שמשנה חדש יום אחד ודרש יום כמחרי, שיהא לילו עמו, ולא שרתה שכינה עד יום שלישי לפ"א דשבתא (שבת פ"א יעו"ש). וזה קישור האומה זה לזה באופן אלקי עפ"י הוראת תורה שבע"פ שמסורה לגדולי האומה לדרוש עפ"י המסורה להם מסני ולא חסור והחמירה תורה בדברי סופרים יותר מדברי תורה (ירושלמי ברכות). שזקן ממרא במיתה וד"ת יש מהן בעשה ויש מהן בל"ת, שהתחלטה היה מיום ששה בסיון, שבו לא שרתה שכינה עד לפרא דשבתא, וכמו שדרש משה מגז"ש, ולכן אם האומה מקושרת באופן נפלא, כזה הלא לריבים להיות מקושרים ע"י שמחה והתרבות ההכנות מאחד לחבירו. וזה שאמרו הכל מודים בעלמך דבעינן לכם, שיהיה כל האומה מקושרין זה לזה מיט יום שנתנה בו תורה לישראל, פירוש נתנה להם, שיהא ההלכה כפי מה שיאמרו ויתנהגו דרכי ההשגחה האלקית בהאומה עפ"י הוראת ישראל וגדוליה, ואל תבזו כי זקנה אמך כו'. ודוק היטב, ולזה קרצנו שתי הלחם משאר וחמץ דלמזבח חסור ואינו קרב כלל, רק נאכל לכהנים, להורות דעיקר החג הוא לכם והיו לבעלים, וכהנים במקום בעלים קיימי, ודוק:

ובקיצורכם את קציר ארצכם לא תכלה כו' לא תלקט לעני וכו'. רש"י פירש דנקיט ליה לעבור בשני לאוין. ולפ"ז ל"ע על הרמב"ם ז"ל מדוע לא חשיב דלוקה שמונים בחיבורו אם אכל הפאה, יעו"ש. גם ל"ע דקיי"ל דהמפקיר שדיו או כרמו וקדם וקורה או לקטו, דחייב בפאה ובלקט וטעמא משום דכתיב תעמוד יתירא, הא מצעי ליה לנתק דך לאו יתירא, דאל"ה הוה לקי ארבעים משום דך לאו דלא מנתקא עשה חדא לתרי לאוי כדאמר הגמ' בתמורה, אולם זה לק"מ עפ"י מש"כ התוס' בחולין פ"א ע"א סד"ה הגח למחוסר זמן ודוק.

אורם דע דבגיתין דף י"ב קאמר טעמא דרבנן לא תלקט לעני לעורך עני, ור"א קרא מוקים לה להזכיר עני על שלו, ופ"י דאף רבנן מידו דעני שבישראל מוליאין אותו מידו, דהלכה פסוקה היא בחולין קל"א ע"ב, רק רבנן דרשי תרי קראי דכתיב לא תלקט לעני צפ' קדושים וכתיב לא תלקט לעני צפ' אמור, חדא לשלא יסייע העני, וחדא להזכיר עני על שלו, ודוק:

ובקיצורכם כו' אני ד' אלדיכם, כדאמר סנטרך אלא, שאני ד' נותן גשם, יורה ומלקט בעמתי, אני מוליא לך רוח שתורה, לכן לריך את

הלא אין זה מדה במדה. לכן בין ראוי בין לא יוסיפו לו חיים, לא כן הנכרי אשר הוא מלא וגדוש באסמיו ויקביו ויפרונו, אם יבוא עניו וישאל מעט, הלא יכלימוהו וישיבוהו ריקס, איך יקלובו לו חיים. וזה שאמר והוא ישפוט חבל בלדק בזכות הלדק, לכן ידון לאומים במשרים, ולישראל יוסיף חיים. לכן אמר לא תכלה כו' לפני ולגר תעוזב אותם, בין ראוי או לא, ולכן בחודש השביעי זכרון תרועה, ר"ל שלכן נקבע רה"ש ויום הדין בחודש השביעי כמו שביארתי, ודו"ק:

זכרון תרועה יהיה לכם. הנה ברה"ש אמרו כל שנה שאין חוקעין בתחילתה מרעין לה בסופה כו'. פירש בה"ג לאו דמקלט בשבתא, אלא דאיתיליד לאנסא. הכונה, כי אין התקיעה מ"ע כמו כל המלות, אשר בהעדרה יענש על בלי קיומו אותה ובי אנים רחמנא פטריה, רק היא כמו רפאות העלה ולזכרון אחי וכמו מכפר בזיהוי, וכמו שאמרו ביון דלזכרון אחי כמאן דאחי בפנים כו' ונמלא העולה אם באונם לא יקח מזור ורפואה האם יתרפא, כן כשנעדר הזכרון שופרי שמכנסת זכרונות ישראל לאביהן שבשמים, הו' החולי בלא מזור ורפואה וקטרוג השטן במקומו. [ועיין חו"מ סימן כ"א בש"ך בזה באונסא כמאן דעבדי, דאם נחמייב ע"מ שיעשה פלוני ולא עשה באונס ג"כ אינו חייב] אולם בשבת דאחד המיוחד ממלות שופרי, הוא לחקוע בשופר של אילי, להזכיר זכות העקדה שופר של אילי, כמו שאמר פ"ק דר"ה, והטקיעה מכנים זכות ישראל מה שנחלו מילחקי, למסור עלמס לחרפה ולמכה, ולזיהו עבדו שם השי"ת כי נקרא עליהם, וזו זכות עקדה, שבניו עוקדים כל חלותיהם והרגשותיהם ושאלות החיים על מוקד אהבת השם ותורתו, והנה ידוע, כי בני" והשי"ת המה כשני אוהבים נאמנים, אשר כל אחד חושש על כבוד רעהו, וזהו תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו מי כעמך ישראל כו', והשי"ת אמר נקום נקמת בני" מאת המדיינים, ומשה אמר לתת נקמת ד' וכיו"צ הרבה, לכן אחרי אשר ידוע לנו גודל התועלויות ממלות שופרי, אשר אם יבטלי, אף באונס, הסכנה גדולה, ובכ"ז אמרו ישראל פני יבולע חלילה למלות שבת, אשר משד על קדושת שמו יתברך, כי חידש עולמו מן האין הגמור, יהי מה יעבור עלינו מה ויתקדש שמו יתברך, יקטרג השטן ולא יכנס זכרוננו לאביו שבשמים לעובדי, אך לא יבולע לשבת המשיד על קדושת שמו יתברך, פן יעבירו ד' אמות ברה"ר ויתחלל שבת חלילה, כי לישראל מעט היחס מהשבת, כמו שביארתי במקרא מתנה טובה יש לי בבית גמלי, כי השבת מתחסם אל יחס

את ליתן שכרי עומר אחד. פסיקתא. לכן אמר דבזה אין די שכרי, רק בגמר קצירה לא תכלה פאת שדך כו' לפני ולגר תעוזב אותם, והרי זה כאילו יהיב את לי, כי אני ד' אלדיכם, וחוקן דל כאילו מלוה ד' כמו שאמרו כביכול כו'. ודוק.

אז יתכן כי חדשון כי מתן תורה בעצרת לא היה רק על החוקים, כי אם על הנמוסים המושכלים, כמו חנינה לפני ולגר, כי בלא אמונה בד' טלול שכל האדם להיות כפרין חיות לא יחמול ולא ישא פני אביו. לכן יודוך מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך כבוד אבי, שנס ע"ז לרדך האמונה בד' והמלוה מפיו, כי בלא אמונה דור אביו יקלל כו', לכן אמר, כי בחג העצרת תחוגו על מתן תורה, לא על החוקים לבד, כי אם גם על המושגים בשכל, לכן ובקולרכם, את קציר ארצכם כו', גם כן מלד שאני ד' אלדיכם:

במדרש, כי את כל הגוים אעשה כלה כל הגוים שמכלין שדוהיהן אעשה כלה ואת שאינך מכלה שדוהיהן לא אעשה כלה הה"ד לא תכלה פאת שדך ובחודש השביעי, הפירוש דכתיב והוא ישפוט חבל בלדק ידון לאומים במשרים, משום דאמרו בירושלמי פ"ק דרה"ש, דאין הקב"ה דן את האדם, אלא באשר הוא שם, והנה בימות הגשמים הישראלי יושב ועובק בד"ת ובמלות, והגוי עוסק בתאות העוה"ז ובדברים האסורים, ובימות החמה ילא האדם לפעלו שניהם מוטרדים בעבודת האדמה בקציר ובצירה, ובאסיף, ונמלא שניהן באין לבעל הגמול ברה"ש, זה בלא מנות וזה בלא עבירות, והלא היה ראוי לקבוע יום הדין בפסח, אז היה הישראלי מלא מנות והנכרי מלא עבירות, וזה פלא לבאורה, והענין דמלאנו אלל בנימין הלדיק, ששקלו זכויותיו מלאו זכות, שהיה לאשה ובניה ושמעתי כי היה מלא מלות ומע"ט, שלכן נקרא לדיק, רק לחיות מה שאינו מגיע לו והלוסיף על ימיו, לריך להיות מדה כנגד מדה במה שהיה לאשה וז' בניה כן יוסיפו לו חיים, והנה בשלשה פרקים נדונין על התבואה והפירות, שזהו פרנסה של אדם ועשרו, אמנם על חיים נדונין ברה"ש, והנה לריך להיות מדה במדה, לכן הישראלי שזרע וחרש, ועדר, ויכש, וקציר, ונושא משך הזרע, בא לקצור לא תכלה פאת שדך, שכת לא תשוב לקחתו, נפל מאחורי הקולר לא תלקטי, ואין זה מתנה כתרומ"ע הניתנין בטובת הנאה, שידע למי נותן, רק עיבה כתיבא בהו, ומי שבא ליטול מוטל, בין שהוא ראוי והגון בעניו או לא, וא"כ הוא לאחר כל יגיעתו ועמלו נתן חיים למי שלא רצה ולא ידע אם הוא ראוי או לא, ולו יסקילו אם הוא ראוי להיות בחיים.

משך

אמור

חכמה

כי דברי סופרים הוא תורה שב"פ, הוא עומק הדין, וכל העובר על ד"ת חייב מיתה והזהר בגמלתן שלא תכזה, ועוד כו"ב, וסיר צעי לנשכים של לבור, וזה שמחה אין שמחה אלא ביין, עיין ערכין י"א מיין שאין אומרים שירה אלא על היין כו' אלקים במה משמח הוא אומר זו שירה, והנה בחקנת חכמים שמח הקב"ה יותר, כי הוא מושכל מובן, ומלאנו בשבת י"ז בשעה שתיקן שלמה עירובין וגט"י ילאהה ב"ק ואמרה חכם בני ישמח לבי גם אני, והנה סוף מעשה במחשבה תחילה, וזה תקנת חכמים אל תבזו כי זקנה אחד זה גדרים וסיגים, וזה סוף מעשה בסוד מ"ל דליליות ונעולה בכתר עליון, וזה אם באו עדים קודם המנחה בתפילת מנחה של יעקב סוד תפארת הוא בריח התיכון, התמונות הדין ברחמים, אבל אם אחרו העדים ונתקלקלו בשיר, התקין ריב"ז שני ימים, נמלא שהמשיכו הדין על יום ב' בשביל תקיפת המשמח אלקים כשיר של נשכים ושבו הוה סוף מעשה במחשבה תחילה נעולה בגובה דמוחין עילאין, ושם נעשה המתקת הדין בשרשו דיליה, וזה שקורין ביום ראשון חולדות יחזק, שהוא התהוות תוקפא דדינא ושרשו דיליה, וביום ב' עקדת יחזק, והוא לאכפ"י דינין (כדאיתא בזה"ק בעובדא דשופר) ולהמתיק בחדש עלאה, וזה המתקת דינין בשרשא עילאה סוד שחיטת עולה בלפון, ודו"ק: **ר"א**וי להחבון בפרשת מועדים כתיב וידבר ד' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל, וזה כתיב דבר אל בני ישראל, ויתכן דבאמת מלות תענית דיוהכ"פ ואיסור עשיית מלאכה הלא כתיב בפרשה אחרי מות, רק נתחדש פה ברת, וזהו מסור לשמים, וכבר אמרו פרק אלו הן הלוקין, דברת לא צעי אזהרה, דלא שייך התראה, יעו"ש, ואי משום דכתיב והקרבתם אשה לד', כבר פירש בתו"כ, דלכן כתיב אשה לד', להורות דהמוספין אינן מעבדין זא"ז, וכי מקריב איל לחודה, או פר לחודה ג"כ, הוי קרבן, וא"כ הא באחרי כתיב ומאת עדת בני יקח כו' ואיל אחד לעולה וכבר רבי ביומא דף ע' איל האמור כאן הוא איל האמור במוספין ואי משום דכתיב והתעניתם בתשעה לחודש, אשר מזה למדו לתוספות ענוי ביוהכ"פ, דהוי דבר תורה כדעת רבינו משה, כבר אמרו במס' ביצה דהני דאכלי ושחו בערב יוהכ"פ עד חשכה ולא מחינא בהו, משום דמוטב יהיו שוגגין ולא יהיו מזידין, והכונה דהאיסור דתוספות אינו רק בעשה, וכי מחינא בידיהו אפשר דיוכרחו ויסתכו לאכול ביוהכ"פ אחרי דלא אכלו קודם, דביוהכ"פ חייב ברת, לכן לא מחינא בהו מוטב

יחם העולם בכללה להשי"ת, לא על יליאת מלרים כהמועדים בעלם, רק בעילה רחוקה, אכמ"ל, ויתגדל ויתקדש שמי' רבא, ועוקדים כולם עבוד קידוש שמו יתברך, וכיון שכן הרי זה גופי' מה שאין אנו הוקעים בראש השנה שחל בשבת, זה גופי' עקדה רוחנית מופלגת ומועיל לרלות אותנו, כמו שמרלה זכרון שופר, ודוק: **זכרון** תרועה, הנה למאן דיליף מחוללות הוי זכרון לפני ד', ולמאן דיליף מיובל הפירוש, כמו שפירש רמב"ם זכרון לבני ישראל, שבני ישראל יזכרו מה שתוקעין ויעורו משנתם לתשובה, ולפי זה יתכן לאמר, דר' אבהו דאמר אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל ואני אזכור לכם עקדת יחזק בן אברהם אינה מדה שלשית, כמו שהביא רא"ש מהרמב"ן, רק דהמנה מירי במקום שיש גם חוללות, וזה בהר הבית ובמקדש, ששם אותו מקום שנעקר יחזק, ונאמר לפונה לפני ד', שיהא לפון ואפרו לבור ע"ג המזבח, כמו דאמר במ"ר, לכן שם אילו של יחזק הוא בגדר ראי', לא בגדר זכרון, ושם עיקר הזכרון לתשובה, וכמה דפשיט אינש טפי מעילא, לכן כל השופרות כשרים בשוה, אבל ר' אבהו אמר במקום שאין חוללות, בגבולין שם המליצה שיהא זכרון לפני ד', ולריך לתקוע בשל איל, כדי שיזכור לנו עקדת יחזק - ודו"ק:

תקעו בחודש שופר בכסא ליום כו', יעוין ערכין ר"ח דאיכרי מועד לימא כו' לילה המקודש לחג כו' ר"ה ויוהכ"כ דאיכרי מועד ואיתקדוש במלאכה כו' אמרו מלאכי כו' ספרי חיים וס"מ כו', וזה פירוש הקרא בכסא ליום חגנו, שיהא מבוסה שלא יאמרו הלל ולא ישוררו בחליל ליום חגנו, מפני כי חק לישראל הוא, חק הוא מוזנות (ביצה ט"ז), כמו לחם חוקי, שנגזר מוזנות לישראל, במה יתפרנסו, משפט לאלקי יעקב, שמי ימות, וזה ספרי חיים במה ימיו וספרי מתים במה ימות, ולכן יהא נכסה החליל והשיר מה שהוא יום חגנו, ודו"ק:

רמז למאה קולות שתוקעין ברה"ש, עפ"י מה דאיתא במדרש תנחומא פ' תזריע סימן ד' א"ל מאה פעיות האשה פועה כו' כשהיא יושבת על המשבר ל"ט למיתה ואחת לחיים, והיום הרת עולם ותבל ומלואה כיושבת על המשבר אם לחסד או לשבט, תוקעין מאה קולות, ודו"ק:

ראש השנה דף ל', פעמים באו עדים אחר המנחה כו' ונתקלקלו הלויים בשיר, תיקן ריב"ז שיהיו נוהגין היום קודש כו', ועוד מלאנו קדושה אחת וכיומא אריכתא, וכי לריך טעם ומובן, וגראה פשוט, שידוע כי הדין בשרשו דיליה הוא תכלית רחמים הגמורים, ועוד ידוע,

הזרות מצוואה. שהיה למכתב ומלמד מתנותיכם אשר חתנו לך וסמך זה אלל נדבותיכם. ויחקן כי פון לך דאמר ר' מאיר בדברים פ"ק דף ט' טוב מזה שאינו נודר כל עיקר מ"ש נודר דלא כו' נדבה נמי לא דילמא אחי בה לידי תקלה כהלל הוקן דחניא כו' מביאה חולין לעזרה ומקדישה וזה שלימד אותנו איך לגדור ואיך לגדור אשר חתנו לך שיהא תיכף ברשות השם להקריבה ודו"ק:

באמפכם את תבואת הארץ כו'. בתוכה יכול באסיפת כל הפרות ת"ל כו' מגרנד ולא כל גרנד כו' יכול אפילו מקלחם כו' נילד ברוב אסיפת כל הפרות. לפ"ז תמיה מובא מה דקאמר ברה"ש דף ז' איזוהי חודש שיש בו אסיפה כו' בעניא רוב אסיף כו' מידי רוב אסיף פתיב והא כתיבא כדדריש בתוכה. חולס אחר העיון התבוננתי דסתם ספרא ר' יהודה וליא אביר. דאין מסכנין אלא מארבעה מינים. וע"כ דלית ליה הך דדריש ר' יוחנן הך קרא דבאספך מגרנד ומיקבך על פסולת גורן ויקב וכמוש"כ תוס' סוכה ל"ה ג' אבל לדין אילטריר קרא לך דדריש ר' יוחנן דבפסולת גורן ויקב מסכנין ואיכ לא כתיבא רוב אסיף. ומגרנד דריש ולא גורן עלמו. ודו"ק:

ורקחתם לכם פרי עץ הדור. יתכן עוד, דמרחי דמכל האוסף והעמל. שיגעו וזרעו וחרשו וקלרו כו'. העיקר מזה הוא הניתן לשומרי הדת והעניים. המה הכהנים והלוים והעניים. כי מעשר ראשון ומעשר עני או מעשר שני והבכורים והפאה והתרומה שהן כל אחד אחד מששים ובכללם המה אחד מעשרים. שהוא המוכף מחלק רביעי על חלק חמשי. שעודפו הוא חלק אחד מעשרים. והגם כי שני המעשרות אינם שוים שמעשר שני מהמותר. זה משלים הלקט. לזה מורה שמפרי הארץ. הרביעי שנתחלק לעניים וללוים. ולכהנים הוא מרכז המערה בכל עמל אדם לפיהו. והרביעי הוא קודש הלולים. ולכן מכל הארבעה מינים הפרי אינו רק האתרוג. שהוא רק חלק רביעי. ולזה תשמחי שזיתים לחלק לעניים ולקיים מצוה זו:

וחגותם אותו חג לך שבעת ימים בשנה. לפי דברי ר"י ספרא שמונה הוו. אלא מכאן לחגיגה שאינה דוחה השבת. לכן כאן כתוב שבעת ימים בשנה. שהשבעה ימים אינם רלופים. כמו כל הנה. רק שבת מפסיק ביניהם ורק שבעת ימים בשנה הוו וזה מדויק יותר. לפי מה שכתוב בתשא תקופת השנה. והרמז"ס פסקי דעל תקופת חשרי לבד אין מעניין. יתכן דהתקופה בתוך החג ורק בשנה אחד הוו

ומוטב שהיו שוגגין ואל יהיו מזידין. ולכן לא כתב דבר אל בניי. להורות שמוטב שלא לאחר להן כדי שהיו שוגגין בזה. ודו"ק:

אך בעשור לחודש וכו' אך בחמשה עשר יום כו'. לפלא מדוע כתוב אך בהני חרי ועיין חו"כ מה שדרשו ע"ז. ויהאן לענין דזכרון תרועה ברה"ש. כמו שפירש רמב"ם עורו ישינים משנתכם והקילו נרדמים מתרדמתכם כו'. וכאשר ישב בעשרה ימים ויטעה מכל חטאיו. אז יוהכ"פ מכפר. וכאשר יוהכ"פ בכפר עליו אז שומח בחג הסוכות בארבעה מינים. כמו שדרשו ושמתחם כו' בלולב. לכן קאמר. דאין לדון אחרי דרכיו הגבוהים. כי אף אם לא שב בעשרה ימים שקודם יוהכ"פ. יוהכ"פ אסור במלאכה ותענית. וכן אף אם לא כפר יוהכ"פ ולא הלבין חוט השני ג"כ חייבין בסוכות בלולבין ולשמות. וכאומר אך בעשור לחודש כו' בלי הבטה כלל על רה"ש ואך בחמשה עשר כו' ולקחתם לכם ושמתחם בלא הבטה אל יוהכ"פ אם כפר עליהן. ודו"ק:

ועניתם את נפשותיכם והקרבתם אשה. הפסיק בהקריבה בין העני למלאכה. וגראה. דהעני לא הותרה מכללה במקדש. וגם שער המוסף אינו נאכל ביום הכפורים רק לערב. ולכן אמר ועריתם. מאמר כולל אף לגבוה ואיסור מלאכה הותר בשל גבוה. ודו"ק.

אז דמרחו ללולבא דרב ששת בספיק דבכורות. שהיא מיעוט חלבו ודמו כאילו הקריב ע"ג המזבח. לכן כתב אותם בהדי ללמדך ששקילין. והתענית כמו קרבן. ודו"ק היטב:

כי כל הנפש אשר לא תעונה כו' בכל הנפש אשר תעשה בו. יתכן לפי שאמר מערב עד בקר תשבתו שבתכם סד"א אם הגדיל קטן או נתגיר בעלם יום הכפורים. תו אינו חייב אם אכל או עשה מלאכה ביום הכפורים. לכן כי כל אשר לא תעונה. אשר תעשה מלאכה בעלם היום וגברה. וכן דריש בסוכה דף כ"ז ע"ב על קרא דכל ישראל ישבו בסוכות. יעו"ש **בר** מלאכה לא תעשו חקת עולם לדורותיכם. הנה כפל הווי במלאכה ובתענית וכתב חקת עולם לדורותיכם בתר מלאכה ולא אחר הווי להתענות. וגראה דמרחו ביום הכפורים שנתחך המקדש שעשה שלמה. שאז לא התענו יוהכ"פ. כמבואר פ"ק דמועד קטן. ולא היה נהג רק איסור מלאכה לבד ואין חק עולם רק למלאכה. ולדורותיכם אינו בתענית. ודו"ק.

מלבד שבתות ד' ומלמד מתנותיכם ומלמד כל נדריכם כו' נדבותיכם אשר חתנו לך.

משך

אמור

חכמה

ארון אחד. כי מי יוכל להשתעבד במי שקטיו להאדון יתברך. אמנם זה רק בלא חומרותיו. אכן מזה שיכנס האדם בכל חומרו היינו באכילה ושתיה ושינה וכו' היא הסוכה. לכן נתקדש כל החומר הישראלי שלא יוכל להשתעבד ולהמכר לבן אדם. רק יהיו עבדי ד' כמו שהולאם ממלרים להיות לו לעבדים והוא יהיה להם לאלדים. ודו"ק. ולכן זכו לענני כבוד. שהיו מוקפים כל חומרותם בענן ד' יומם ואש לילה: **ירושלמי** שבת פ"א הל' ג'. ר"ח רובא מקפיד לרב אין את יכול מיכול כ"ש חולין בטירה אכול וא"ל תהא אכיל שבעת יומין מן שבת. עיין רא"ש סוף רה"ש בשם אבי העזרי קבלתי כו'. ואם קבלה נקבל. ונראה לפרש. דכוננו על שבעת ימים טובים. היינו פסח ב' ימים וסוכות ב' ימים. ועלרת יום אחד. ורה"ש לצד מקום הועד היו עושין שני ימים מספיקא. והיו שבעת יומין. שלעולם יטהר עלמנו ברגלי. לכן זהו להזהר באכילת חולין בטירה בימים אלו. ודו"ק.

מחויז לפרכת העדות. בתורה כתוב לפרכת אשר על העדות. נאות דסמוך פ' זו לרגלים. וברגלים אמרו ביומא דף כ"ב. שהיו מגלים להם את הפרכת ומראין לכן הכרובים ראו חיבתכם כו'. ולכן לא הי' הפרכת על העדות. וגאות בזה דכתיב כאן אהרן ושם בתורה כתוב יערוך אהרן ובניו. דבירושלמי חגיגה פ"ב אמר דכהן גדול מתלבש בצגדי כהונה ומקריב קרבנות לצור רק בשבתות ויו"ט. ולכן סמוך לשבת ויו"ט כתוב אהרן לבדו. שהכהן גדול הי' מקריב ועורך המזבח בהיכל ודו"ק.

ולקחת סולת כו' ושמת כו' ונתת כו' והיתה לאהרן ולבניו ובמטרה כתוב יערוך אותו אהרן. מה שצמורה כתוב אהרן. וכן בקטרת אהרן. אף שההגים הדיוטים כשרים. הוא דשמיני למלואים שימש משה. כמו שפירש רש"י סוף פקודי על קרא דויעל את העולה כו'. שכל עבודת לצור עשה משה. ולכן בעשיית מזורה ב' תרומה לא הזכיר הדלקתו. ובעשיית שולחן כתב ונתת לחם פנים לפני תמיד. שזה עשה משה בפעם הראשון. וכן פירש רש"י סוף פקודי על ויעל את הנרות. כמוש"כ בהגיבו אה"כ יקטירנה. שהכונה שזה הקטרה והטבת הנרות עשה אהרן אף בפעם ראשון. וכן כתוב בסוף תורה וזה אשר תעשה על המזבח שני כבשים בני שנה כו'. שזה הקריב משה בשמיני למלואים. והקטיר עליו אהרן ובהעלות אהרן אה"כ שזה עשה אהרן אף בפעם ראשון. ולכן כתוב כאן ושמת ונתת עה"מ לבנה וכה שזה היה לריך משה

הוא. אבל ניסן מעבדין על תקופות ניסן. ולכן כתוב למועד חודש האביב. ודו"ק.

בסוכות תשבו כו'. התורה האלקית יש בה מלות שהם מדריכים האדם נגד העצב. ויש מלות שהם כפי העצב. רק שהם מטהרים את הטבע ומזכרים אותה. וזה מלות סוכה. אחרי שהאדם הוא עמל בשדה כל הקיץ יחרוש. יזרע ויעדור. ויקצור. ויעמר ועמל בשדה ויאסוף את גרנו ואסמיו מלאו ברי ולבו שמח בפרי עמלו. מה מתוקה לו מנחתו להסתופף בלל ביתו. אז בזה התורה ואמרה לא מדרית קבע ושב בדירת ארעי. זה נגד הטבע לקדש כחות האדם והרגשותיו מגבול החמרי. ולכן אמרו חג הסוכות תעשה לד'. שיהא שם שמים חל על הסוכה כעל החגיגה והוא ענין קדושה ועלי סוכה אסורין מן התורה. אמנם יש מלות שהן כפי חוקי הטבע. רק שהוא עפ"י חוקי החכמה העליונה בפרטים מליינים לפי טעמי החכמה האלקית וע"ז אמרו המעלה מעלה טעמית לכן שהבדלים מהשרשים. והנה מחק הטבעי לשמוח בעת האסיף בזרעונים ובעטרות של שבלים. כנהוג בין העמים. ע"ז בזה התורה והגבילה ד' מינים ידועים בקבלה ואמרה ושמתם לפני ד' ז' ימים. לכן גבי אחריו לא נזכר רק הוקלה למותו. אבל שיהא חל ש"ס לא הוזכר בגמ' [רק ברשי ל"ז יעו"ש]. ומפני זה מלות שהן נגד הטבע לריבין הכנה רבה וחיווק. לכן כתיב תעשה בסוכה [ולב"ש בעי שיהא לשם חג] ותעשה ולא מן העשוי. לא כן בד' מינים שהן כפי הטבע אינו לריך הכנה רבה ואף שאינו אגוד כשר. וליכא עשייה גביה. ולא שייך תעשה ולא מן העשוי. וליקטו ענבים ביו"ט כשר ודו"ק.

רבען ידעו כו' כי בסוכות הושבתי כו' מארץ מלרים אני ד' אלדיכם. בכל פרשה המועדות לא נזכר יציאת מלרים לצד כאן. נראה דהש"ת הוליאן מצית עבדים להיות להם לאלדים ואינם עבדים לזולתו. לכן עבדי הם ולא עבדים לעבדים. וראשית בלאחס ממלרים אמר להם. כי ילא בשש. כי אין קנין בישראל רק לד' לבדו. ולכן בסוף פ' שלוח עבדים כי לי בני עבדים עבדי כו' אשר הולאתי אותם מארץ מלרים אני ד' כו'. לכן גם מגלות יוליא לצלי היות עבדי אחשורש. כמו שהבטיח וזכרתי להם כו' אשר כו'. וזה בא מחבת קדושת המלות אשר מקדישים את ישראל וכל מי שמוזה בפתחו וליינת צנגדו ותפילין בו מוחזק שלא יחטא. שנא' חונה מלאך ד' סביב מלות המסבבים האדם כו' אולם כל החומר בכ"מ נתקדש בבואו לראות בעזרה וזה יראה האדון. שאין לו אלא

היו כמלה עשירה, דמוחר לאכול בערב פסח. ולהרשיא, שפירש דוקא היכא דאיכא שני בגוף המלות, ישוין ריש ערבי פסחים, ל"ל דחציבה מלה בשעתה וכמו שאמרו על הקטרת אימורים בשבת. ודוק:

ויצא כו' בתוך בניי מלמד שנתגייר. פירושו בתוס' שני, שאביו האיש מלרי נתגייר, דבתוך בניי קאי גט על האיש מלרי שהיה גר בתוך בניי. וספרה לנו הטעם מדוע הרחיקה מלרי מלכא בקהל עד דור שלישי, מפני שלא פסק זוהמא שלהם עד דור ג' (וכמו דאמרו כיו"צ פרק חבית עד ג' דורות לא פסקה זוהמא כו' יע"ש). והראיה דמלרי שני היה המקלל. ודוק.

וינצו במחנה. סתם במלות שבמיתה הכתוב מדבר, כמבואר סנהדרין ע"ד, אי"כ לפי פסק המהרש"ל, דשוגא גדול שהוא כאחד מן הרודפים ומבקש להתנקם מעמו, שהוא פסול להעיד, אי"כ היה האיש במעמד העדים והיה שוגא הפסול מלטרף לפוסלני, דהוי נמצא אחד מהעדים פסול, ומשום זה חבשוהו לפרוש להם עפ"י ד', שזה מסור לממים דעים לדעת אם הוא לו שוגא גדול או לא, שזה אין ביד האדם לדעת אותו. ועיין פרק הנשרפין ע"ח ע"ב ודוק: **לפרוש** להם עפ"י ד', יתכן דאף כי לא נתפרש בו מיתה, מכל מקום מקום אזהרה איכא דאלקיס לא תקלל, רק הוי חיוב מלקות, והכא וינצו במלות שבמיתה הכתוב מדבר, ורלה להרוג הישראלי, ולכך הוי רודף וניתן להגילו בנפשו, ואי"כ חיוב מיתה פוטרו ממלקות, כמו בשוחט אותו ואי"כ לעו"ג לריש לקיש, ובפרט ברודף, דכתבתי במק"א דהוי כאימעיבד ביה החומר. ודוק:

הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה. בפרק נגמר הדין אמר רב אשי הוצא כו' חוץ למחנה לוי' וא"ל רחמנא כו' אל מחוץ למחנה חוץ למחנה ישראל. לזה מדויק מה דבמקושש לא כתוב הוצא רק רגום אותו כו' מחוץ למחנה, דבספרי אמרו ששבת שניה שנלצו היה מה שמקושש חללו, וזה היה קודם מתן תורה, שאז לא היו נבדלין הלוי' ולא היה מחנה לוי', לכן אל מחוץ למחנה הוא חוץ למחנה ישראל, אבל עובדא דמקלל היה אחר שהעמידו הדגלים ונטעו דגלו במטה דן ואז א"ל הוצא, היינו חוץ למחנה לוי', ועל מחנה ישראל כתוב אל מחוץ למחנה כו'. ובתו"כ אמר, ששניהן היו בפרק אחד, ותגאי פלגי בהא, ולמאן דאמר, דמקושש מעביר ד' אמות הוי, דזה תולדה דהולאה, ובפרק רע"ק אמר, דעל הולאה לא איפקוד כדפירשו תוס', אי"כ ע"כ היה אחרי מתן תורה

משה לעשות תיקף בשבוע שהוקם המשכן, משאי"כ בקטרת ונרות כתוב אהרן למרו, שמשה לא יעשה רק אהרן ובניו. ובלחם הפנים אמר, והיתה לאהרן כו', הוא שיאכלו אותם, אף שמשה עשה אותה. וזה פשוט: **ובתו"כ** פרק י"ח פס' ב' ומנין שאף שתי הלחם כך ת"ל יהיו, פירושי, דהלחם נקרא בלשון זכר וכמו דכתיב יערכנו כו' ואכלוהו ועיין רש"י וכל חלה או סלת בלשון נקבה כמו דכתיב ואפית אותה, החלה האחת, אי"כ היה ל"ל שני עשרונים שהיה החלה האחת בלשון נקבה ולא לשון יסיה, שהוא לשון זכר, ועל כן דריש, דקאי על שתי הלחם, שכל הלחם הוא שני עשרונים ג"כ יהיה נאפה ונערך החלה האחת פי' אחת אחת. ודוק:

ושמת אותם שתיים מערכות, בתו"כ ומנין שירדו לתנור שתיים שתיים ת"ל ושמת אותם. הביאור דלפי פשטיה דקרא, דשתיים על המערכות קאי, הו"ל למימר שתי מערכות כדרך כל מנין שבא מסמיכות ושתיים הוא מאמר שלם בלתי נסמך, וכאילו אמר ושמת אותם מערכות שתיים, ומזה דשתיים הוא מאמר נפרד בפני עצמו, ושמת אותם בתנור שתיים, שהיו נאפות שתי חלות בבת אחת ועל החלות קאי ע"ד דרוש, ושנתה התורה לרמוז על הדרוש כידוע. ודוק: **ביום** השבת ביום השבת יערכנו הכהן, ביומא דף ל"ד דריש לאחר למוספין, דלא כתיב רק חד זמנא ביום השבת, ובזה פלגי תנאי. ויתכן דקמ"ל קרא, דאף אם לא נאפה על יום השבת הזה שנסדרי, רק שנוחר לאחר השבת לשבת הבאה ג"כ יערכנו, וזה שאמר ביום השבת ביום השבת הבא אחר השבת הראשון, שאז היה ג"כ יערכנו, וזה מפורש במשנה סידר את הלחם ואת הבזיכין והקטיר את הבזיכין בשבת כילד יעשה יניחו לשבת הבאה, ובגמ' דסידור חדש צ"י, דסדרו שלא כמלותיו הוי כנסדר הקוף, יעו"ש, ומזה ידענו דאינו נפסל בלינה ושוב אין אפייתו דוחה שבת, דהא יכול להתקיים מערב שבת, שיכול לאפות אותו קודם השבת, ולזה כוון באגדת שמואל ביום השבת יערכנו הכהן, עריכתו דוחה את השבת ואין אפייתו דוחה את השבת. ודוק:

דגה ביוהכ"פ שחל בשבת אמרו פרק שתי הלחם דמתחלקות בערב, ובערב פסח שחל בשבת אמרו רש"י ותוס' ריש פרק תמיד נשחט, דבשבע איכא חילוק החלות, ואע"ג דהאכול מלה בערב פסח כאילו בועל ארוסתו בבית חמיו, ל"ל משום דבקדשים דאינם משחמדין לשם מלה אלא לשם בזיכין וכן אינן נאכלין בכל מושב אינו יולא בהן י"ח מלה, לכן

חכמה

אמור

משך

והגמ' רמי לה בריש הנחנקין. והנראה דמזה דריש בפ"ק דצ"ק ישלמנה לפתח נבלה פירוש שאם פיתחה הנבלה הוא לניזק. ודוקא במתה דהיה לו למוכרה תיכף ולא להשקותה. הא בהוזהר שלא היה לו למוכרה. אם כחשה חייב המזיק בתשלומין. משום דא"ל קרנא דתוך קבירא ביה כמוש"כ חוס' שם. לכן דוקא מכה נפש בהמה ישלמנה ומזה דריש ר' אחי ישלמנה ישלמנה. ועיין שם היטב ודוק:

ומכה נפש בהמה ישלמנה נפש תחת נפש. נראה הא דלא כתביה קרא במשפטים. משום דכאן מיירי אפילו בשל עו"ג. ולכן א"ש דלא כתוב מכה אדם מות יומת. רק יומת לחודיה. דמלאנו במיתה בידי שמים וכמו והור הקרב יומת. דמית עו"ג דינו מסור לשמים ויומת בידי שמים. וכמו שאמר במכילתא משפטים איסי בן עקיבא. יעו"ש. וא"ש. דכתיב בנפש בהמה ישלמנה נפש תחת נפש. ואטו על הוצקה או הכחשה באבנים לא מחייב כדמי בתלמודין ריש פרק הנחנקין. ולפ"ז א"ש. דבסוף פרק קמא דעו"ג בירושלמי (הל' ו') אמרו דלא ימכור לו משום דמפקיע מגיזה וממתנות ובכורה. לכן כתוב ישלמנה נפש תחת נפש. שיותר למסור לו בהמה בתשלומין. אע"ג דנפקת מכל הקדושות. ומזיק אינו בגדר הפקעת הלוואתו. דשריא בעו"ג. רק בגדר גזל. דאסור בעו"ג. ולכך לא נכתב בסדר אלה המשפטים. דס' אשר תשים לפניכם ולא לפני עו"ג (יעוין סוף גיטין). **ובזה** א"ש השמועה דריש צ"ק. דאמר וכולו כי שדית בור בינייהו אחיא כו' ולא נלכדה אלא להכותיהן. ואם לחייבו צ"ד דברים. ויפלא הא על אדם דאזיק שור למה כתב קרא. דזה אחיה מכולו. ועל כרחין דקרא כתב לחייב אדם דאזיק בהמה דעו"ג. דבזקי ממונו שהזיק את של עו"ג פטור. דרעו כתיב וע"ז לר"ך קרא דעו"ג. שגופיה אם הזיק את ממונו דעו"ג חייב. לכן לא קאמר רק על קרא דהמשפטים. ודוק: **כאשר** יתן מוס באדם כן יתן. זו. כוליה קרא מיותר דכבר כתיב כאשר עשה כן יעשה.

לו [צ"ק ריש פרק החובל]. והנראה. דאופך דס' האדם באדם דמו ישפך תרגם אונקלוס בטהדי על מימר דמיא כו'. הרי באדם הכונה בפני עדים וגם על שלמטה. דביינין דמו ישפך. כן כאן פירושו כאשר יתן מוס באדם בפני עדים. פירוש. בשני עדים כן כן יתן. זו. פירוש. בשני דינים. ואין צ"ד שקול הרי שלשה. ואם שנים אומרים חייב ואמר זכאי. הרי גמר דין בשנים. יעוין. ואולי לזה כיון התורה כהניס. שאמר או משפט אחד יהיה לכם אי מה

דיני

תורה בסיני. ועיין בפירוש החו"כ לריש משאנן בשם ר' הלל. ובגמ' פריך איכ הכך יוליא דגבי פריס הנשרפים מאי דריש בהו. ולא קשיא. דשמיטת פריס נשרפים ל"ל אל המזבח בלפון ובדרי. דרק נגד כותל המזבח מקרי לפון (עיין זבחים דף כ"א). ולזה אמר יוליא ללד מוז המזבח קרוב יותר אל הפתח מלפון המזבח ממקום שמיטתו אל מחוץ למחנה זה מוז לעזרה כולה. ודוק:

ורגמו אותו כל העדה. אותו ולא את כסותו ונקב כו' רגסו ירגמו זו לא כתב אותו משום דכיל גס זכר גם נקבה ואין האשה נסקלת ערומה. ודוק. ויעוין בגמ' דף מ"ה:

רגסו ירגמו זו כל העדה כגר כאזרח בנקבו כו' יומת. הפירוש משום דאמר בחו"כ בתוך צנ"י מלמד שנתגיר. ועיין שעה"מ. שהביא שיטת קדמאי. דעו"ג הבא על בת ישראל הולד כשר ולר"ך גירות. וסד"א. שרק בגר לא הקפידה תורה על דמו. לכן אמר כגר כאזרח יומת. כי משפט אחד לישראל ולגר ואין נשיאות פנים כלל חו"ש. או יתכן. דבן נח שצירך השם ונתגיר פטור הואיל ואישתני דינו אישתני קטלא. יעוין פרק בן סור' דף ע"א ע"ב. וסד"א שהגירות מכפרת וגם כשינתגיר ויצרך יפטור. לכן פירשה תורה כגר כאזרח יומת. ודוקא על מה שפשה בהיותו גוי. פטור ולא דיינינו ליה. דהואיל ואישתני דינא. ודוק: **בנקבו** שם יומת. עיין חו"כ וגמרא. ולענ"ד יתכן. דמרמו אל הדין הנאמר גדול שבהם נכנס ואומר כך אמר פלוני יכה יוכי את יוסי כו'. והשני אומר אף אני כמוהו כו'. ועיין תוספות יו"ט פרק ד' מיתות. וזה שכיון איך יהיה אופני המיתה בנקבו שם [פירוש. שאחד מן העדים יקוב עוד את השם]. יומת. באופן זה ימיתו אותו צ"ד. ודוק:

ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת. בריש פרק החובל דריש מות יומת בממון. וכן גבי שבת דריש קרא דמחלליה מות יומת בממון. ובשוגג לענין חיוב חטאת. יעו"ש. והנראה דבערכין דף כ"ד אמר. דבערכין מסדרין. דאמר קרא ואם מך הוא מערכך. המייה מערכך. ולגבות חבלות אין מסדרין. ואפילו אם אין לו מה להחיות את נפשו. ומות יומת אם לא שיתפרנס מחורת לדקה. וכן גבי קרבנות. והא דאין מסדרין בחבלות ל"ל דהוי כמו דאמר אין מטנין זמן לחבלות. ועיין סימן ל"ז בסעיף כ"ט לענין חוב שאינו ממלוה. ודוק:

מכה נפש בהמה ישלמנה. מילת נפש אין מובין. דאטו אם הכחשה באבנים אינו חייב לשלם.

משך

אמר

חכמה

ק"ח 235

במשנה תורה, ולכן כתוב כאשר לזה ד' את משה, שבמשנה תורה נאמר בלשון שמה מדבר בעד השם, ודוק, וכן בתו"כ.

א הכונה, דמתחלה נאמר לו את בני ויקחו אליך שמן וית זך כו' ביום השבת כו' יערכנו כו' מאת בני ישראל כו', וילא המקלל ולגלג על הפרשה דרכו של מלך לאכול פת, לזון, וכן כתב הראב"ע שלגלג על לזון זה, שכן מורה פשוט הסמיכות, ואחרי שסקלו אותו וירגמוהו אבן אמר ובני ישראל עשו הדלקת הגרות והקטרת לחם הפנים כאשר לזה ד' את משה ולא חששו על לגלגו, וכן בנשא גבי וישלחו מן המחנה דכתיב לו את בני וישלחו כתוב ויעשו בני ישראל כו', יעו"ש, וזה נכון בפשט, ודוק, ויתכן, דגם הקרובים בלו ושלחו שלום הדיינים והעדים, וכמו בספרי נשא:

בהפטרתי, וראשם לא יגלחו כסוס יכסמו ראשיהם, לפי שמוק פשוטו יחזקאל מזהיר הכהנים בהקפת פאת ראש, כמו שכתבה התורה לאו דוקן גבי כהנים, אף דנהגים בישראל, והזהיר להניח פאות הראש אלל שני האדעין סוף הראש, וזה ככוסמין שורעין אותם בגבולי השדות, כמו שפירש רש"י ישעי' ק' כ"ח בקרא וכוסמת גבולותיו, והשמיענו דבר חדש, דגם הקפת כל הראש, שגלח כל הראש כולו שמה הקפה וכמו דק"ל להלכה, ודוק:

והארמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו, כבר פירשו רבותינו קדושין פ"ה בזה, והג"ל דהנה התנבא יחזקאל מה שיהיה בשובן מן גלות בבלי, לכן אחרי כי היה כבישת כרכוס וגשים בציון עמי, והיו כולן ספקות שמה נאנסו לשבאי הנכרים, דפוסלין בביאתו, ואף בל"ז הא אשת ישראל שנאנסה פסולה לכהונה, דהוי זונה ולוקה משום טומאה, כמבואר פרק הבא על יבמתו, אי"כ כולן ספקות דלמא נאנסו, אבל אם תהיה אלמנה מכהן מוכח דלא נאנסה, ובעלה היה משמרה שלא נאנסה, דאי לא"ה הלא היה אבוד בה ואיך היה עמה אחר שנאנסה, ועל כרחין דבעלה ידע שלא נאנסה, אבל בישראל דאנוסה מותרת לו אימא נאנסה משבאי, וזה אשר תהיה אלמנה מכהן, שהיה עמה כל"ש עם אשתו, או יקחו דמוכתא שלא נאנסה, וזה ביאור נכון, ודוק:

וער ריב המה יעמדו למשפט במשפטי ישפטוהו, פי' הכתוב, דכ"ג דנין אותו, לכן אם יעמדו להשפט שהם יהיו נידונין ישפטוהו, שמשפטו אותו כדי, ולכן כתב יעמדו שבעיד בעמידה והקרי הוא על שכ"ג דן אחרים, ודוק:

נער

דיני נפשות ככ"ג אף דיני ממונות ככ"ג ת"ל תחת עין ריבה, פירוש על סיפא דקרא קאי ודריש כאשר יתן מוס בחדש, כמו שביארנו בס"ד, ודוק:

כן יעשה כו' כן יתן זו וכו', לפי הקבלה, שהוא תשלומי ממון לריך להבין מדוע לא כתב החיוב על האדם עצמו כמו שכתוב אלל בהמה ישלמנה, שהוא חיוב על גוף האדם לשלם ממה שיש לו, כן חייב לשלם החבלה שחבל בחבירו, ומכאן עד מוכיח כשיטת רבינו משה והיא שיטת רבו הר"י בן מיגש, דפגם, הוא נזק, אין משלם אם הודה בלא עדים, רק אם יש עדים שילא חבול מביטו, יעוין פ"ה מהלכות חובל ומזיק, וכיון דלא רמי עליה תשלומין ע"י הודאתו בפני ב"ד בלא עדים לא רמיא עליה תשלומין, רק על ב"ד מוטל לגבות הימנו ע"י העדים, לבד שבת ורפוי, שהוא ממון ומשלם בהודאתו כתבה כן יתן כו', דרק לב"ד הזהיר רחמנא, רק שבתו יתן ורפא ירפא חייב על גוף האדם בעלמא, וזה דיוק נפלא מורה על אמימת שיטת רבינו, ודוק:

משפט אחד יהיה לכם כגר כאזרח, פירוש, דמשפט אחד יהיה לגר ולאזרח בין דיני ממונות, בין דיני נפשות, אבל השופטים אינו כאחד, דגר דן את חבירו ולא את ישראל, כדאמר בפרק מלות חליה, אי נמי המכוון, שפ' זו כתוב דינים שנהגים בבבד השי"ת, כמו נוקב, ודינים הטוגעים לרועה, לזה אמר, שלכם יהיה משפט אחד כגר ובאזרח, אבל הטוגע לכבוד השי"ת משכחת, שכן נח שצ"ך השי"ת וגתגיייר דפטורי, דאישתני דינא ואישתני קטלא מקלה לתורה, כמו שאמרו בפרק בן סו"מ, אבל הטוגע לכס לר"חיה או להכאה שיה, כי בן נח שנתגיייר (בימים הקדמונים) ג"כ חייב מיתה, ודוק: **וירגמו** אותו אבן, לא כתב וימות משום דהשי"ת לא הזכיר אללו מות יומת, והגראה, דלפי

מה דאמרו חכמים בסנהדרין דף פ' ע"ב ודף ע"ח ע"ב, דבמקושש יודע היה משה שכן מיתה הוא, אבל במגדף לא הי' יודע שכן מיתה הוא והוי מיתתו בלא התראה רק הוראת שעה א"ש, דמקושש הי' מחיוב מיתה בהתראה למיתה סתם מבית דין, וכשנגמר דינו הוי בר קטלא, ואחרים שחבלו בו פטורין, לזה אמר מות יומת האיש כו', אבל כאן דלא נידון בב"ד, רק הי' דינו מהשי"ת בהרגו, מלכות, לכן לא כתב ביה רק ורגמו אותו, כל העדה כו', ולא מות ימות כיון דהי' בלא התראה, ודוק:

ובני ישראל עשו כאשר לזה ד' את משה, פירוש מלות תליה וקבורה, שנאמר במגדף בפ' תל